

Helsinki

Ratsaspuisto ja Tilkanmäki

Ympäristöhistoriallinen selvitys

Helsinki

Tekijät: Niina Alapeteri, Sofia Tigerstedt, Matti Liski ja Ronja Rajamäki

Ratsaspuisto ja Tilkanmäki

Ympäristöhistoriallinen selvitys

Kaupunkiympäristön julkaisuja 2021:26

Tilaaja: Helsingin kaupunki / Kaupunkiympäristö / Kaupunkitila- ja maisemasuunnittelu
Vastuuhenkilö: Aino Leskinen puh. 09 310 20825
Teksti: Maisema-arkkitehtitoimisto Näkymä Oy/Niina Alapeteri, Sofia Tigerstedt, Matti Liski, Ronja Rajamäki.
Taitto: Maisema-arkkitehtitoimisto Näkymä Oy / Niina Alapeteri, Ronja Rajamäki
Kartta-aineistot: © Kaupunkimittausosasto, Helsinki
Valokuvat ja kartat: Historialliset valokuvat ja kartat:
HKA = Helsingin kaupunginarkisto, HKMKA = Helsingin kaupunginmuseon kuva-arkisto, MVKA = Museoviraston kuva-arkisto, KK= Kansalliskirjaston digitaaliset aineistot.
Nykytilan valokuvat: NA=Niina Alapeteri, ST=Sofia Tigerstedt / Maisema-arkkitehtitoimisto Näkymä Oy/ Kevät/Kesä 2021.
Visualisoinnit: Maisema-arkkitehtitoimisto Näkymä Oy / Niina Alapeteri, Ronja Rajamäki
Sarja: Helsingin kaupungin kaupunkiympäristön julkaisuja 2021:26
ISSN: ISSN 2489-4230 (verkkojulkaisu)
ISBN: ISBN 978-952-386-013-1 (verkkojulkaisu)
Etukannen kuva: Ote viistoilmakuvasta Ratsaspuistosta vuodelta 1966. B. Möller. HKMKA.
Takakannen kuva: Tiikanmäki alkukesästä 2021. ST.

Sisällysluettelo

Saatteeksi	7
1 Suunnittelu- ja suojelutilanne	9
2 Historian vaiheet.....	11
3 Nykytila ja säilyneisyys	39
4 Arvot ja ominaispiirteet	53
Liitteet	63
Lähteet ja kirjallisuus.....	64
Viitteet.....	66
Liitteet	

Näkymä Raisiontieltä 1950-luvulta.
Kuvassa Raisiontien 9 asuintalo.
Ahti Pesonen. HKMKA.

Saatteeksi

Tilkanmäki ja Ratsaspuisto sijaitsevat Helsingin kantakaupungin luoteiskulmassa, Ruskeasuon kaupunginosassa. Puistot sijoittuvat Mannerheimintien ja Keskuspuiston välissä, 1950-luvulla rakentuneella Vanhan Ruskeasuon asuinalueella. Aikakaudelleen tyypilliset puistot ovat valmistuneet 1950-luvun lopussa.

Selvityksen tavoitteena on ollut kartoittaa puistojen suunnitteluhistoria ja puiston vaiheet. Lisäksi on arvioitu kohteiden nykytilaa ja säilyneisyyttä sekä nykytilan suhdetta alueen historiallisiin vaiheisiin ja sekä ympäröivään kaupunkikuvaan ja –rakenteeseen. Työssä on arvioitu kohteiden merkittävyyttä ja määritelty keskeiset säilytettävät ja vaalittavat ominaispiirteet sekä määritelty kohteiden muutoksensietokyky. Laadittu selvitys toimii alueen kehittämisen lähtöaineistona.

Selvitys on laadittu maaliskuun ja lokakuun 2021 välisenä aikana Helsingin kaupungin kaupunkiympäristön toimialan toimeksiannosta Maisema-arkkitehtitoimisto Näkymä Oy:ssä, jossa työstä ovat vastanneet maisema-arkkitehdit Niina Alapeteri, Sofia Tigerstedt ja Matti Liski sekä maisema-arkkitehtiopiskelija Ronja Rajamäki. Työtä on kaupunkiympäristön toimialan kaupunkitila- ja maisemasuunnittelusta ohjanneet maisema-arkkitehti Aino Leskinen, maisema-arkkitehti Maria Hyövälti ja kasviasiantuntija Satu Tegel sekä asemakaavoituksesta arkkitehti Leena Paavilainen ja yksikön päällikkö Tuomas Eskola.

RUSKEASUON
SIIRTOLAPUUTARHA

MANNERHEIMINTIE

TILKANMÄKI

KOROISTENTIE

KISKONTIE

VANHA
RUSKEASUO

KISKON-
PUISTO

RAISIONTIE

RUSKEASUON
URHEILUHALLI

RATSASPUISTO

RATSASTIE

TILKANVIERTO

KESKUSPUISTO

1 Alueen sijainti ja suunnittelu- ja suojelutilanne

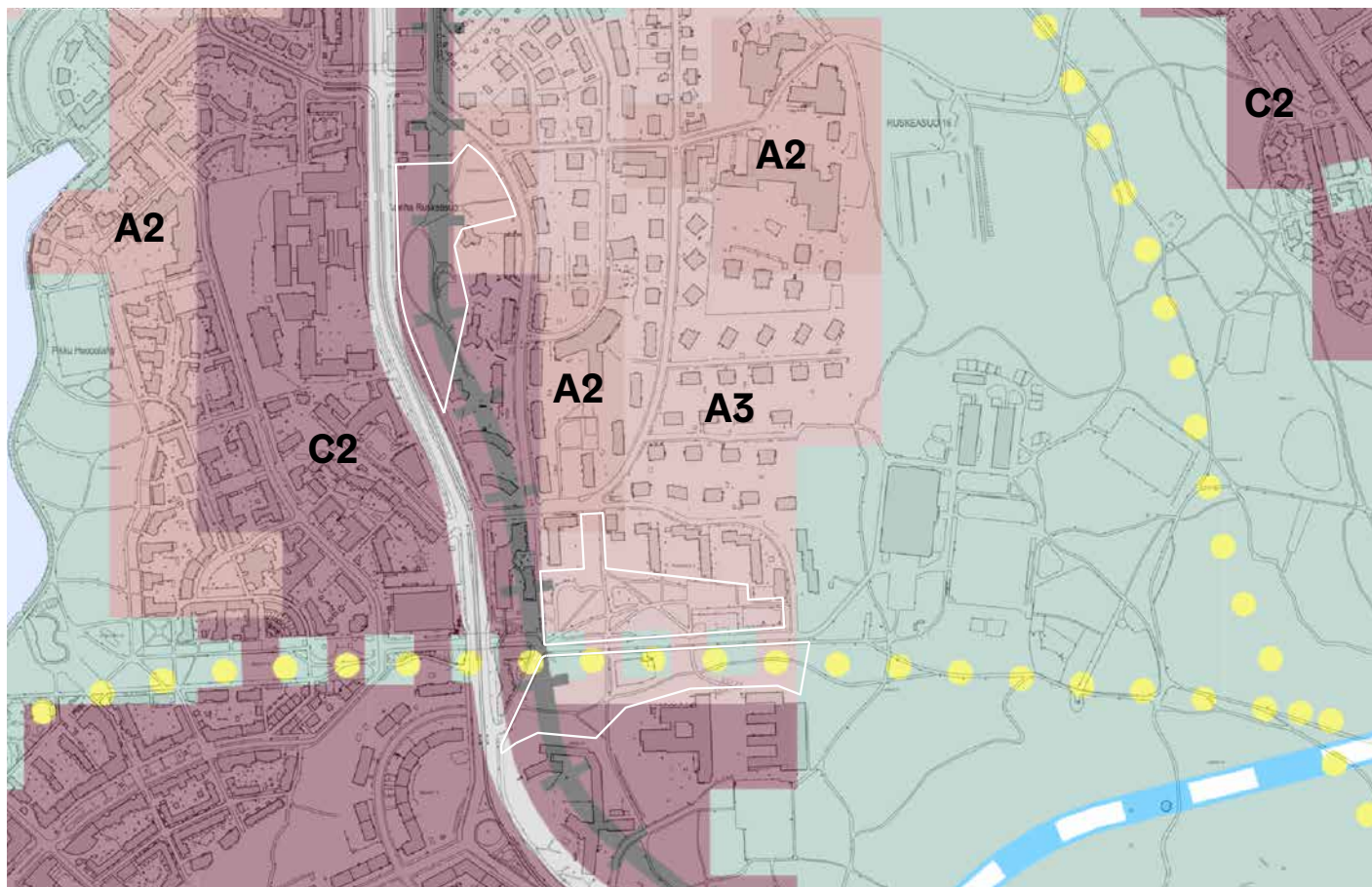
Tilkanmäki ja Ratsaspuisto sijaitsevat Helsingin kantakaupungin luoteiskulmassa, Ruskeasuon kaupunginosassa. Puistot sijoittuvat Mannerheimintien ja Keskuspuiston välissä, 1950-luvulla rakentuneella Vanhan Ruskeasuon asuinalueella.

Ratsaspuisto rajautuu idässä Keskuspuistoon, pohjoisessa Raisiontien kortteliin, lännessä Koroistenkujaan ja Tilkanviertoon sekä etelässä Stadin ammattiopiston Laakson koulutusyksikköön sekä Helsingin Rudolf Steiner-kouluun. Ratsaspuisto jakautuu kolmen asemakaavan alueelle. Puiston vanhimmassa osassa on voimassa asemakaava nro 2425 vuodelta 1945. Puiston läntisimmässä osassa on voimassa asemakaava nro 5216 vuodelta 1962 ja puiston metsäisessä eteläosassa on voimassa asemakaava vuodelta 1978. Kaavoissa alue on merkitty puistoksi (P).

Tilkanmäki rajautuu lännessä Mannerheimintiehen ja idässä Koroistentiehen sekä Tilkanmäen tähtitaloihin. Pohjoisessa aluetta rajaa huoltoasema. Tilkanmäessä on voimassa asemakaava nro 2917 vuodelta 1950. Kaavassa puisto on merkitty puistoalueeksi.

Yleiskaavassa puistot sijoittuvat Ruskeasuon asuntovaltaiseen alueeseen (A2 ja A3) sekä Mannerheimintien varrelle merkittyyn kantakaupunkialueeseen (C2). Yleiskaavan kaavamerkintöjen mukaan asuntovaltaista aluetta kehitetään pääasiassa asumisen, puistojen, virkistys- ja liikuntapalvelujen sekä lähipalvelujen käyttöön. Yleiskaavan kaavamerkintöjen mukaan Mannerheimintien varren aluetta kehitetään toiminnallisesti sekoittuneena asumisen, kaupan ja julkisten palvelujen, toimitilojen, hallinnon, puistojen, virkistys- ja liikuntapalvelujen sekä kaupunkikulttuurin alueena. Ratsaspuiston läpi kulkee yleiskaavassa Viheryhteys sekä Baanayhteys. Yleiskaavan VISTRA-selvityksen mukaan molemmat puistot on arvioitu olevan aikakaudelleen tyypillisiä.

Alla ote Yleiskaavasta 2016. Selvitysalueiden rajat merkitty valkoisella viivalla. Helsingin karttapalvelu.

Ote yhdistetystä kartasta "Karta Öfver Grejus Kronohemmans No. 3 Litt B Och Stenbacka Kronontbysjords No 5 Litt D Alla Egor i Lillhoplaxby" ja "Karta Öfver Hindernäs Eller Meilans Enstaka Skattehemmans No 1 Alla Egor i Helsing Socken". Grejus ja Meilans litettiin Helsinkiin 1906. Pian sen jälkeen liitosalueet kartoitettiin. Karttaan on merkitty Tilkanmäen ja Ratsaspuiston alueet valkoisella viivalla. Tilkanmäki sijoittuu Pikku Huopalahdesta kohoavalle kallioselänteeseen päälle ja kuului ennen liitosta Meilansin verotaloon. Tilkan huvila sijaitsi kallioselänteeseen eteläpuolella, Läntisen Viertotien länsipuolella Pikku Huopalahden rannalla. Ratsaspuisto sijoittuu Tilkan torppaan kuuluneille pelloille ja metsäselänteiden reunoille ja kuului ennen liitosta Grejusin kruununtilaan. Selänteiden välisessä laaksossa kulki Pikku Huopalahteen laskeva puro. KA.

2 Historian vaiheet

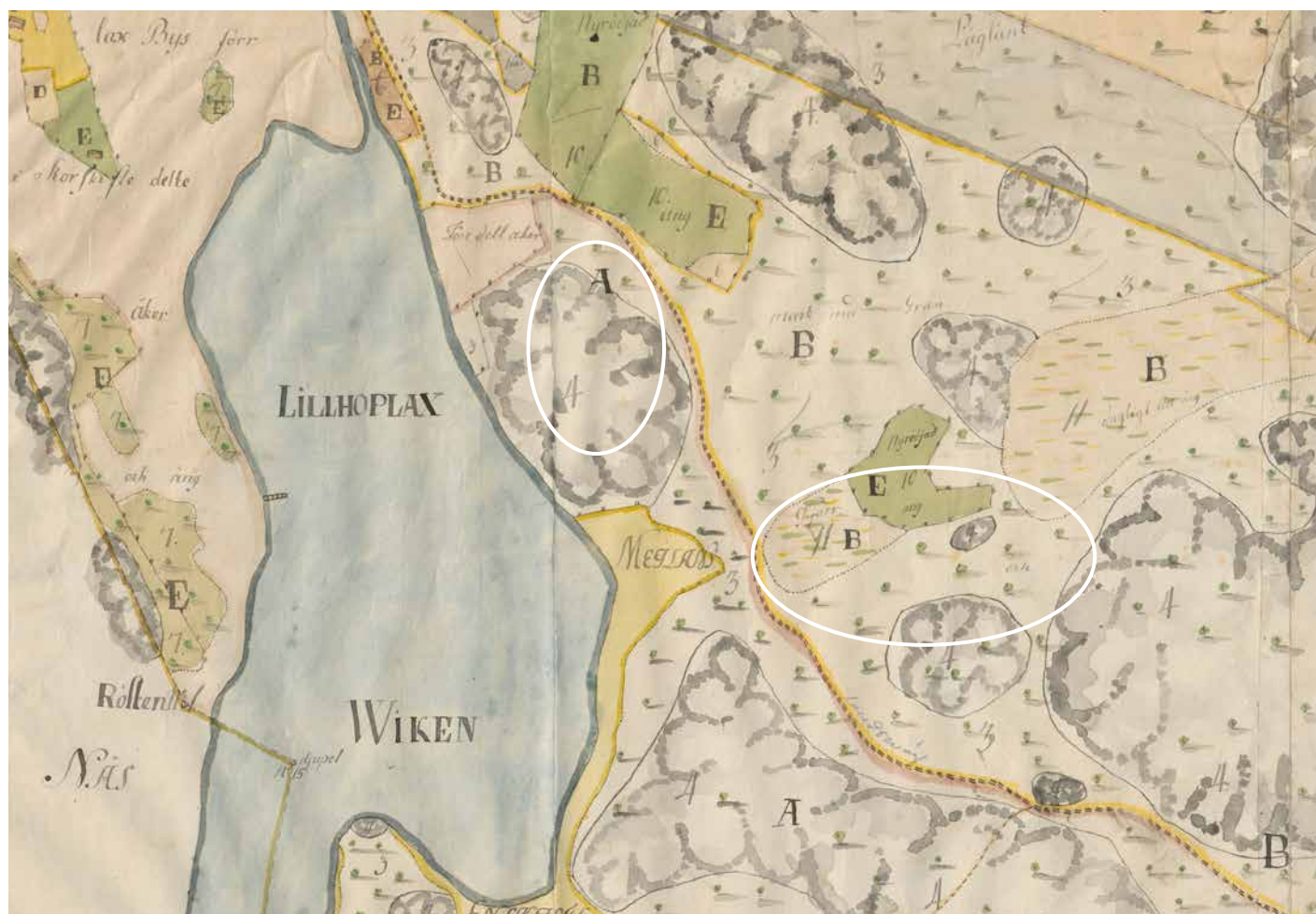
Ruskeasuon asuinalueen historia on esitelty kattavasti Jyrki Erran ja Pertti Pekkisen teoksessa *Ruskeasuon – Ajurikylästä kaupunginosaksi*. Alueen kaavoitushistoriasta ja rakentumisen vaiheista on kerrottu lyhyesti myös Ruskeasuon rakennettu ympäristö-raportissa. Tässä luvussa käydään läpi Ruskeasuon historian vaiheet pääpiirteissään näihin laadittuihin selvityksiin tukeutuen ja keskittyen selvityksen kohteena oleviin puistoihin, niiden suunnittelu- ja rakentamisvaiheisiin sekä niiden myöhempiin muutoksiin.

Alueen varhaisia vaiheita

Ensimmäiset kirjalliset merkinnät Ruskeasuon alueen asutamisesta ovat 1550-luvulta, jolloin Pikku Huopalahden pohjukkaan perustettiin Korpas-niminen tila. Samalta ajalta on peräisin myös alueen läpi kulkeva tie (myöh. Läntinen Viertotie), joka yhdisti Helsingin kaupungin Turku-Viipuri valtatielle. Alue oli 1900-luvun alkuun asti pääosin rakentamaton kallioista metsämaata. Kallioiden väliin jäi kosteita notkelmia ja suoalueita. 1770-luvulla peltoalueet sijoituivat Pikku Huopalahden rannoille, pienialaisia niittyjä oli kallioelänteiden lomassa. 1870-luvulle tultaessa osa niityistä ja suoalueista oli muutettu pelloiksi. Läntisen Viertotien varrella sijainnut Tilkan torppa on peräisin 1800-luvulta.

1900-luvun alussa suurin osa nykyisen Ruskeasuon alueesta oli Grejuksen kruunutilan maita. Läntisen Viertotien länsipuoliset kalliot kuuluivat tuolloin Meilansin verotaloon. Grejus ja Meilans liitettiin Helsinkiin vuonna 1906. Liitosalueen keskelle jäi pieni alue Korpaksen tilan maita, jonne syntyi asutuskeskittymä 1900-luvun alussa tilan omistajan vuokratessa alueelta tontteja. Läntistä Viertotietä kulkenneiden hevosajureiden rakentamista pienistä puutaloista koostunut kylä sijaitsi nykyisen Ruskeasuon asuinalueen pohjoisosassa.

Ote kartasta Charta öfver Lillhoplax bys skog 1775. Ratsaspuiston kohdalla uutta niittyä sekä suota. KA.

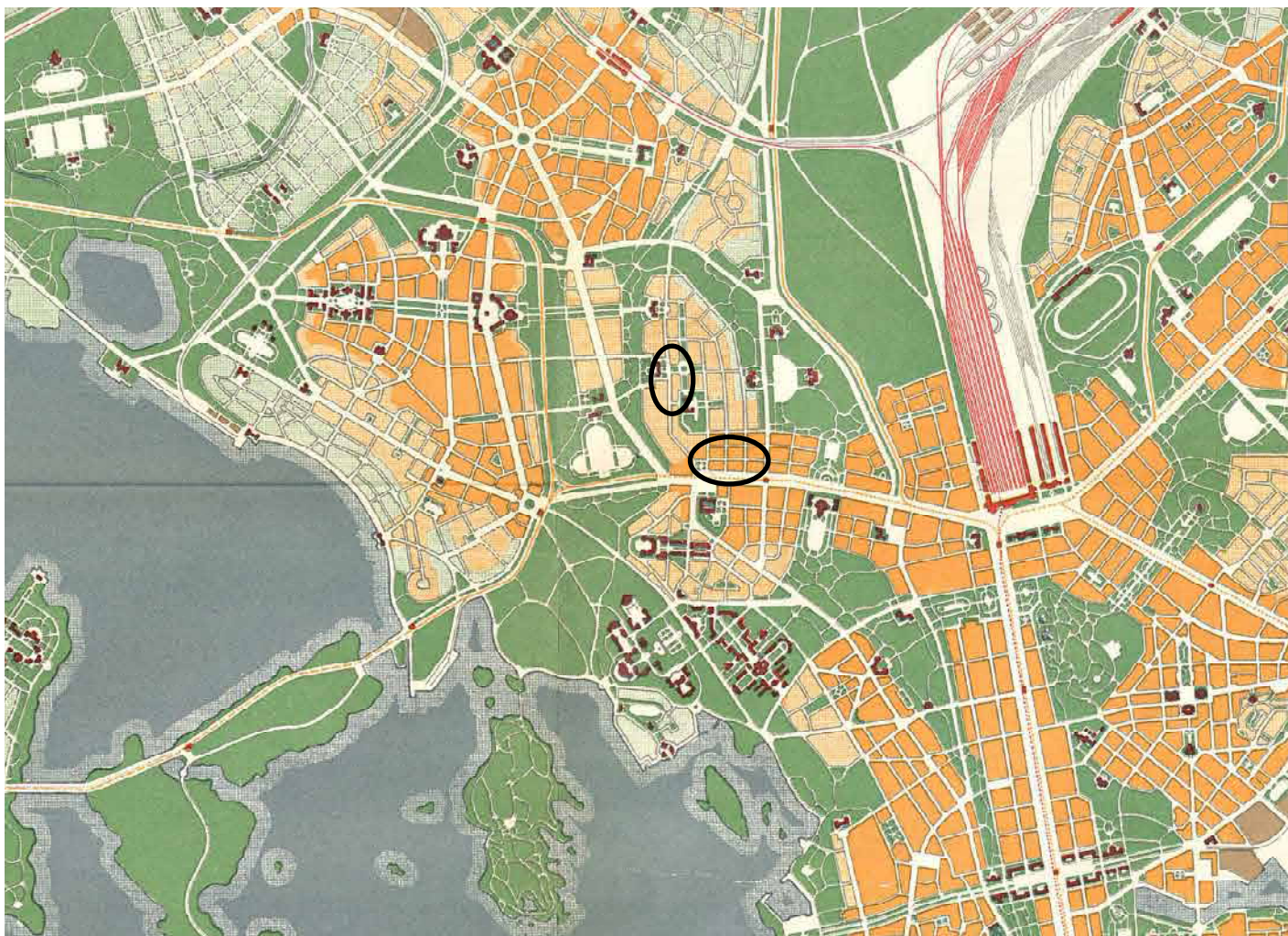

Ylinnä Läntinen viertotie ja vanha tuliportti. Kaupunginraja sijaitsi 1900-luvun alussa vielä Töölössä. Kuvassa Signe Brander. HKMKA.

Alhaalla Näkymä Meilahdesta kohti Pikku Huopalahtea vuonna 1909. Lahden pohjukassa näkyy Grejusin tilan sekä Korpaksen tilan rakennuksia ja Läntinen Viertotie. Tilkanmäki jää kuvan oikeaan reunaan. Ote Signe Branderin valokuvasta. HKMKA.

Viereisellä sivulla ote Eliel Saarisen ja Bertel Jungin laatimasta Suur-Helsingin asemakaavaehdotuksesta vuodelta 1918. Pikku Huopalahti on kokonaan täytetty ja Munkkiniemestä Pasilaan kulkee valtakatu. Mannerheimin tie ei näy tässä suunnitelmassa pääkatuna. Selvitysalueet merkitty kuvaan mustilla ympyröillä. HKA.

Ruskeasuon asemakaavoitus ja asuinalueen rakentuminen

Ruskeasuon sijainti 1900-luvun alussa kaupungin ulkopuolella ja oli pitkälti rakentamaton metsämaata. Alueitoksen jälkeen Ruskeasuon suunnittelu käynnistyi verkkaaisesti, johtuen osin siitä, että liitosalueen sisään jääneet Korpaksen tilan maat kuuluivat vielä Helsingin maalaiskuntaan. Vuonna 1914 hyväksyttiin Bertel Jungin laatima ehdotus Keskuspuistosta, missä puiston pohjoisraja ulottui Ruskeasuon kohdille. Vuonna 1915 valmistunut Suur-Helsingin asemakaava oli Eliel Saarisen laatima visio Helsingistä, johon Saarisen laatima Munkkiniemi-Haaga suunnitelma liittyi. Suunnitelmassa vuosi aiemmin hyväksyttyä Keskuspuistoa oli jatkettu kohti pohjoista. Kolme vuotta myöhemmin Saarisen ja Bertel Jungin laatima Suur-Helsingin asemakaava esitteli koko Helsingin kehityksen suuntaviivoja suurellemmin kuin aiemmin.¹ Ehdotuksessa Ruskeasuolle oli ehdotettu osin kantakaupunkimaista rakentamista. Alueen eteläosasta, pitkälti nykyisen Ratsastien kohdalta oli esitetty Pasilaan johtava leveä valtakatu, jonka varrelle kaupunkimainen rakentaminen sijoittui. Suunnitelma ei kantakaupungin eikä Ruskeasuon osalta huomionut hyväksyttyä Keskuspuiston rajausta. Suunnitelma ei koskaan toteutunut, mutta se vaikutti myöhempisiin yleiskaavasunnitelmiin.

Turuntien, nykyisen Mannerheimintien, tasoittaminen Ruskeasuon kohdalla aloitettiin vuonna 1931.² Tuolloin Tilkanmäelle perustettiin sepelimurskaamo, jonka toiminta käynnistyi tietä varten tehtyjen laajojen kallioulouhintojen seurauksena (ks. kuva s.15). Toiminnan käynnistyttyä kiveä tuotiin murskaamoon myös muilta kaupungin työmailta. Kivimateriaali ajettiin ylös kalliolle Koroistentien kautta ja ”lasti kipattiin kiskoilla kulkeviin vaunuihin, joilla se siirrettiin murskaimen yläpuolelle. Kiviaines kaadettiin murskaimen ja sepeliä syntyi vihlovan metelin myötä. Alapuolella, Mannerheimintiellä, sijaitsivat sepelilaarit, joista autot kävivät lastaamassa joko hienoa tai karkeaa sepeliä.”³ Murskaamo lienee lopettanut toimintansa 1940-luvun loppupuolella, kun Ruskeasuon uudelle asuinalueelle alkoi valmistua ensimmäisiä asuinrakennuksia. Murskaamo jätti jälkeensä sepeliin ja louheeseen peittyneen kallioalueen.

Viereisellä sivulla ilmakuva vuodelta 1932. Turuntien rakentaminen aloitettu Ruskeasuon kohdalla. Kuvaan merkitty raitiovaunun kuvan katselusuunta. Helsingin karttapalvelu.

Raitiovaunu menossa Munkkiniemeen. Kuva otettu nykyisen Tilkkanvierron alikulun kohdalta kohti kaakkoa. Taustalla Turuntie, nykyinen Mannerheimintie. Taustalla olevat kalliot ovat säilyneet nykypäiviin asti. Foto Roos. HKMKA.

Viistoilmakuva kohti Tilkkaa vuonna 1937. Tilkanmäellä oleva sepelimurskaamo näkyy kuvassa oikeassa reunassa. Veljekset Karhumäki Oy. HKMKA.

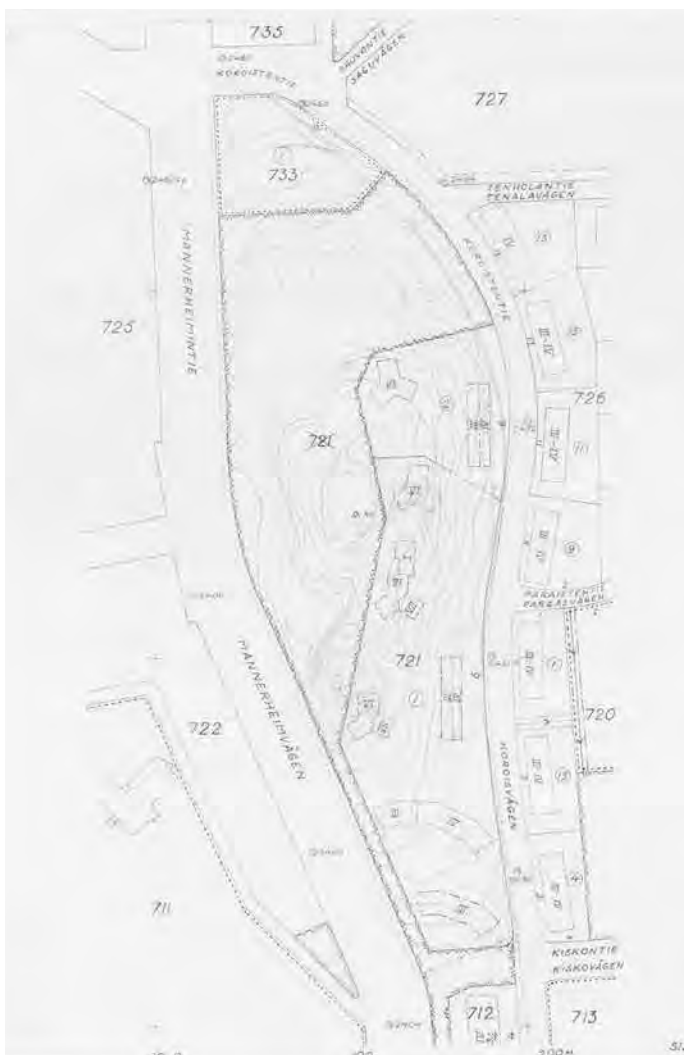

Birger Brunilan laatima Ruskeasuon asemakaava nro 1608, vuodelta 1937. Brunilan asemakaava koski bulevardin pohjoispuolista aluetta, joka oli jaettu pääosin suoraviivaisiin suorakaiteen muotoisiin, suuriin kortteleihin. Bulevardin varrelle sijoitti suoraikiteen muotoisten puistokorttelien rajaama aukio. Nykyisen Tilkanmäen kohdalla, kallioselänteelle oli osoitettu asuin kortteli, kallioselänteen itärinne oli merkitty puistoalueeksi. Kallioselänne oli kaavassa otettu osaksi aksiaalista puistokatussuunnitelmaa, joka kulki Pikku Huopalahdesta Keskuspuistoon asti. HKA.

Vuoden 1945 asemakaavan muutos (nr 2425), jonka mukaan Ruskeasuon asuinalue pitkälti rakennettiin. HKA.

Ensimmäinen pelkästään Ruskeasuota koskeva asemakaava laadittiin Helsingin kaupungin asemakaavapäällikön arkkitehti Birger Brunilan toimesta 1930-luvun lopulla. Se perustui 1920-1930-luvuilla laadittuihin yleiskaavaehdotuksiin, joissa vuoden 1918 Suur-Helsingin asemakaavaehdotuksesta säilynyt muun muassa Ruskeasuon eteläosasta Pasilaan johtava valtakatu. Vuonna 1937 vahvistetussa kaavamaisessa sommitelmassa oli suorakaiteen muotoiset lamellitaloille varatut korttelit, jotka eivät huomioineet maastonmuotoja tai olemassa olevia teitä. Tonttijakoa tai rakennusrajoja ei kaavaan oltu merkitty, koska kysymys tonttien luovuttamisesta oli ratkaisematta.⁴

Ratsastie rakennettiin Ruskeasuon ratsastushallien rakentamisen yhteydessä 1930-luvun lopussa vuoden 1937 asemakaavan linjauksen mukaisena, mutta vain seitsemän metriä leveänä.⁵

Sota-aikana rakentaminen tyrehtyi, eikä asemakaavaa ehtinyt toteutua. Sotien jälkeen Brunila ja Väinö Tuukkanen laativat Turuntien itäpuoliselle alueelle asemakaavan muutoksen, jonka mukaan Ruskeasuon asuinalue lopulta pääosin toteutui. Vuonna 1945 vahvistunut uusi asemakaava otti huomioon alueen luonnonolosuhteet ja maastomuodot sekä uuden näkemyksen mukaiset terveellisen asumisen vaatimukset. Kaavamuutoksen selostuksessa oli perusteltu kaavamuutoksen tarpeellisuutta mm. näin: *"Voimassa olevan asemakaavan mukaan on katuverkosto liian kaavamainen eikä sopeudu hyvin maastoon, minkä lisäksi katupinta-ala on suuri."*⁶ Asemakaavassa Ruskeasuon kadut saivat pitkälti nykyiset linjaukset. Koroistentie linjattu vanhan Läntisen Viertotien mukaan. Puistoalueet olivat kaavassa pienialaisia. *"Kun alueen ympärille tulee laajoja puistoja, ei alueen sisälle ole järjestetty suurempia puistoja eikä urheilukenttiä."* Raisiontien varren asuinkorttelin ja kaava-alueen eteläpuolella kulkevan valtakadun väliin, nykyisen Ratsaspuiston kohdalle oli kaavoitettu puistoalue. Sen länsipuolelle oli varattu kortteli (713) kansakoululle. Tilkanmäelle (kortteli 721) ei asemakaavassa ollut merkitty tonttijakoa eikä rakentamista koskevia määräyksiä, *"koska korttelin käyttö ei ole vielä lopullisesti määrätty"*⁷

Ratsaspuistoa pohjoisesta rajaava asuinkortteli (714) sai nykyisen muotonsa vasta vuonna 1949 laaditussa asemakaavan muutoksessa, jossa korttelia laajennettiin etelään suuntaan ja korttelin rakennusaloja suurennettiin ja jäsennettiin. Asemakaavan muutoksen myötä Ratsaspuiston koillisreuna sai nykyisen muotonsa. Korttelia 721 koskeva asemakaavan muutos vahvistettiin vuonna 1950. Asemakaavassa luoteisosa korttelista, mäen kallioinen laki ja Mannerheimintien laskeva rinne, oli merkitty puistoalueeksi, ja korttelin kaakkoisosaan oli kaavoitettu mm. neljä tähden mallista tornitaloa. Tilkanmäen puistoalue sai nykyisen muotonsa asemakaavan myötä. Asemakaavassa määriteltiin, että tonttien rajoja ei saa aidata.

Ruskeasuon asuinrakentaminen käynnistyi pian alueen ensimmäisen asemakaavan vahvistamisen jälkeen asuinalueen eteläosista. Ratsaspuistoa rajaavat asuin kerrostalot valmistuivat vuonna 1950, Tilkanmäellä sijaitsevat tähtitalot vuosien 1951-1955 aikana.

Ylinnä vuoden 1949 asemakaavan muutos (nro 2872), joka koski Raisiolan korttelin rakennusaloja ja korttelien ja puiston rajan muutosta. HKA.

Alinna vuoden 1950 asemakaavan muutos, joka koski Tilkanmäelle sijoittuvan korttelin järjestelyjä. Tilkanmäen tähtitalot ja puisto saivat tässä kaavassa muotonsa. HKA.

Puistojen suunnittelu ja rakentamisvaiheet

Ruskeasuon asuinalueen rakentaminen sysäsi liikkeelle myös kaupunginosan puistojen suunnittelun. Ruskeasuon puistojen suunnittelu ajoittuu kaupunginpuutarhuri Bengt Schalinin aikaan (1946-1957). Puistojen suunnittelu oli siirtynyt asemakaavaosastolta puisto-osastolle vasta 1947.⁸ Kaupunginpuutarhurina Schalin vastasi rakennustoimiston johtosäännön mukaan puistojen kunnostuksesta ja uusien puistojen suunnittelusta.⁹

Puistoalueet pyrittiin rakentamaan asuinrakentamisen tahdissa, mutta 1950-luvulla suuren alueliitoksen jälkeen kokonaisia uusia kaupunginosia rakentui samanaikaisesti. Suunnittelu urakka oli valtava, eikä myönnetyt määrärahat riittäneet kaikkien tarvittavien uusien puistojen rakentamiseen. Puistojen suunnittelu ja rakentaminen laahasivat selvästi asuinrakentamisen perässä. Vuosina 1956-1958 keskityttiin erityisesti uusien asuinalueiden puistoihin ja leikkikenttiin, joiden tarve oli suurten ikäluokkien synnyn myötä suuri. Pitkään rakentamattomana seisseille alueille alkoi usein kertyä epämääräistä jätettä, ja Schalinin pyrkimyksenä oli siistiä vastarakennetut alueet mahdollisimman pikaisesti. Puistot kuitenkin rakennettiin usein vasta siinä vaiheessa, kun ympäröivät rakennukset olivat olleet jo pitkään valmiina. Puistojen rakentamistahtiin vaikutti rakentamiskohteiden suuren määrän lisäksi työvoima- ja materiaalipula. Määrärahojen vähyys kulki käsi kädessä työvoimapulan kanssa. Vähäisten määrärahojen takia kokeneita ja hyviä työmiehiä jouduttiin erottamaan, ja loppuvuodesta myönnetyllä lisämäärärahalla ei kuitenkaan enää saatu palkattua asiansa osaavaa työväkeä. Uusien puistojen rakentaminen aloitettiin yleensä syksyllä ja istutustyöt

tehtiin seuraavana keväänä. Kesäisin puistoja ei juurikaan rakennettu, koska puistojen hoito työllisti suuren osan puistotyöntekijöistä. Puistorakentamisen resursseja säästettiin säilyttämällä puistoalueilla mahdollisimman paljon alkuperäistä puustoa. Luonnonelementit, kasvillisuus ja kalliot muodostivat puistojen perusrungon, jonka ympärille puiston muut elementit suunniteltiin.

Ensimmäiseksi Ruskeasuolle suunniteltiin ja rakennettiin Raisiontien ja Kiskontien risteyksessä oleva pieni puistikko. Se valmistui pian viereisen asuinrakennuksen valmistumisen jälkeen, vuonna 1950. Kiskontien puistikko suunniteltiin alkuvuodesta 1954 ja puistikko rakennettiin samana vuonna. Kiskontien puistikossa Schalin käytti runsaasti kukkivia pensaita.

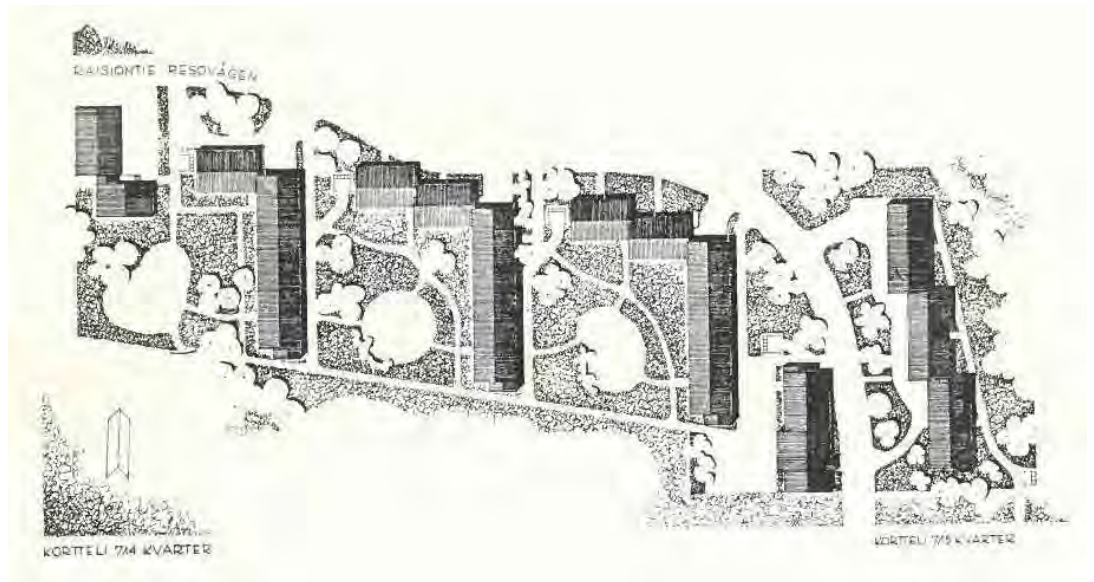
Ratsaspuisto

Tuleva Ratsaspuiston alue oli vielä 1950-luvun alkupuolella umpeen kasvavaa peltoa, jossa oli kaupunginosan asukkaiden kasvimaita. Niitä oli myös Ratsastien eteläpuolella. Vuosikymmenen vaihteessa Raisiontien asuinkorttelin työmaa-alue levittäytyi myös rakentamattomalle puistoalueelle. Rakentamattomalla puistoalueella järjestettiin talvisin kelkka-ajeluja ja siellä oli kunnalliskertomusten mukaan Helsingin pienoiskolf-seuran ylläpitämiä minigolf-ratoja ainakin vuonna 1955.¹⁰ Ratsastien eteläpuolella kulki tien suuntainen raitiotie Ratsastushalleilla olleeseen vaunusuojaan vuoteen 1957 asti.¹¹

Viereisellä sivulla näkymä Kiskontieltä kohti Raisiontien lämpökeskusta todennäköisesti vuonna 1954 tai 1955. Kuvan vasemmassa reunassa näkyy vasta valmistuneen Kiskontien puistikon reunaa. Kiskontien ja Raisiontien risteyksessä olevassa puistikossa sekä lämpökeskuksen edustalla on myyntikoju. Ratsaspuiston alue on vielä rakentamatonta, oikeassa reunassa näkyy Tilkan torpalle johtaneen koivukujanteen jäänteet. Ahti Pesonen. HKMKA.

Vieressä Raisiontien korttelin 714 asemapiirros. Arkkitehtilehti 6-7/1951.

Alhaalla näkymä Ratsastieltä kohti Raisiontien kerrostaloja vuonna 1957. Ratsaspuiston aluetta ei ole vielä rakennettu, tai rakentaminen on kesken. Puiston alueella näkyy pysäköityjä autoja. MV.

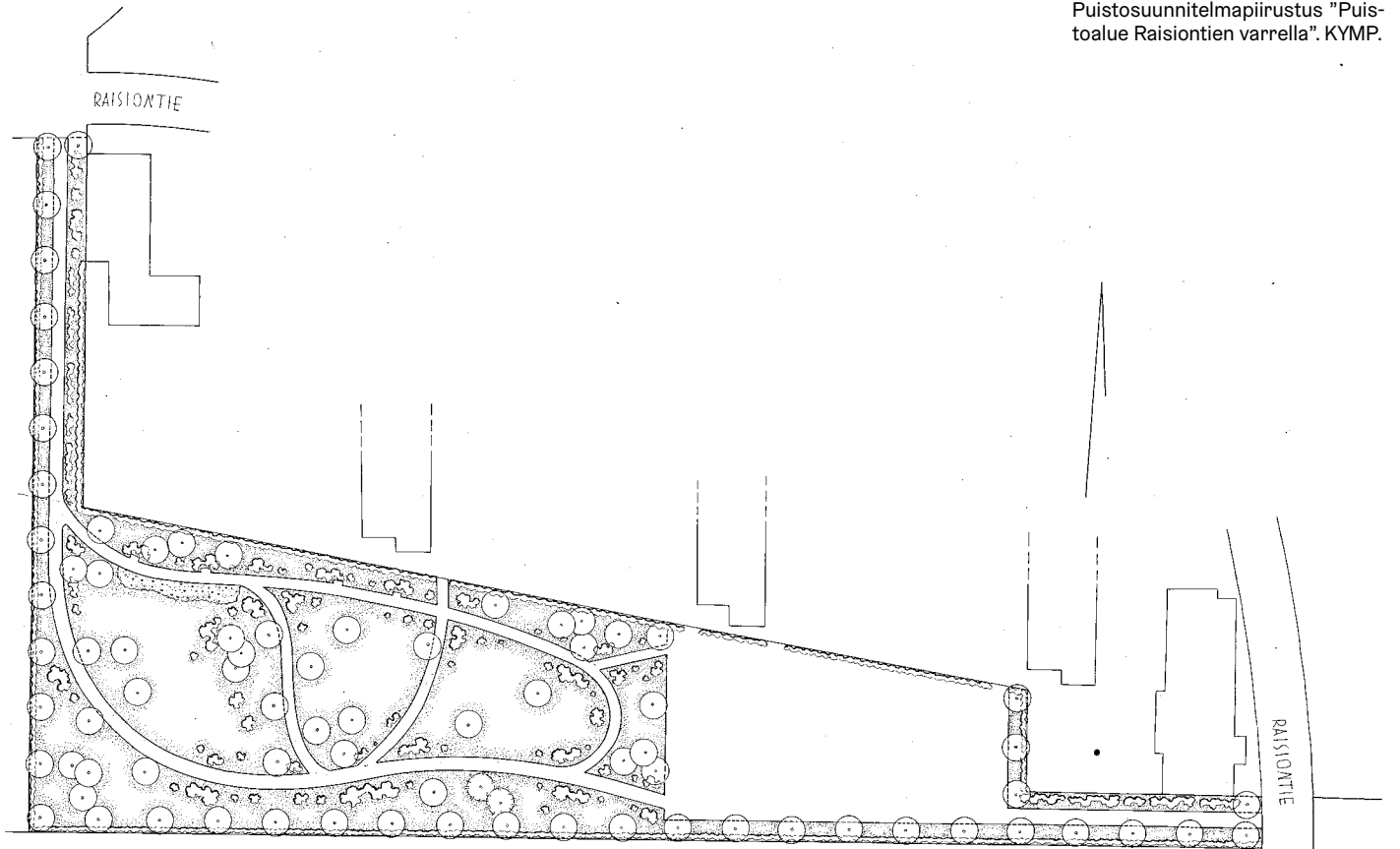

Viereisellä sivulla ylhäällä ilma-kuva vuodelta 1956. Ratsaspuiston paikalla näkyvät rakenteet ovat mahdollisesti mm. minigolf-ratoja. Sekä Ratsastien etelä ja pohjoispuolella näkyy vielä viljeltyjä palttoja Helsingin kaupungin kartta-palvelu.

Viereisellä sivulla alhaalla näkymä Koroistentietä pitkin kohti Ruskeasuota 1950-luvun alkupuolella. Koroistentien molemmiin puolin kulki raitiotiet. Etualalla kulkeva rata johti Ruskeasuon ratsastustalleille olleeseen vaunusuojaan. Ruskeasu-seura r.y..

Ylhäällä talvinen näkymä tulevan Ratsaspuiston alueelta 1950-luvulta. Tuolloin vielä koululle kaavoitetulle rakentamattomalle tontille kaupunki järjesti talveksi liukumäen (näkyy taustalla) ja varsisikelkan. Kuvassa mahdollisesti käynnissä Sotainvalidien järjestämä koiravaljakkoajelu. Ruskeasu-seura r.y.

Alhaalla näkymä kohti Raisiontien lämpokeskusta 1950-luvulla. Etualalla puretun Tilkan torpan koiravukuja ja kaivo. Ruskeasu-seura r.y..

PUISTOALUE RAISIONTIE VARRELLA, 1/500

Ratsaspuiston suunnitelma laadittiin puisto-osastolla oletettavasti vuonna 1956. Ratsaspuiston säilyneessä puistosuunnitelmapiirustuksessa, tuolloin *Puistoalue Raisiontien varrella*, ei ole päiväystä, mutta piirustus on selvästi puisto-osastolla toimineen piirtäjä Martti Savolan käsialaa. Suunnitelmapiirustuksessa puistoon on sommiteltu leikkikenttä ja kaartuilevia käytäviä, joiden varrelle on sijoitettu penkkejä ja perennaistutus. Pensasistutuksia on ryhmitelty vapaamuotoisiin ryhmiin käytävien varrelle. Pensasaita rajaa puistoa lähes joka sivulta, ainoastaan päiväkodin suuntaan on esitetty vapaamuotoiset pensasistutukset. Puiston länsireunasta, koulun tonttia rajaavalla sivulla oli kapea yhteys Kiskontielle. Puiston koulun puoleiselle rajalle oli suunniteltu puuriviä. Pitkä puurivi oli sommiteltu myös puiston kadunvastaiselle sivulle. Piirustuksen puumerkinöissä ei ole erotettu istutettavia puita olemassa olevista puista. Puiden lomaan sijoittuu avointa nurmialuetta.

leikkikentille sijoitettiin hiekkalaatikat, kiipeilykaari sekä keinuteline. Suurin osa puiston kasvillisuudesta oli säilytettyä luonnon puustoa. Suunnitelman mukaisesti toteutettiin pelikentän pohjoissivun orapihlaja-aita, kentän länsipäädyn salavaistutukset ja puiston eteläisivun puurivi koivuista. Koivuriviä ei toteutettu suunnitelman mukaan yhtenäisenä koko puiston levyisenä rivinä, vaan rivin keskellä kasvaneet komeat männyt säästettiin. Puiston länsireunaan suunniteltua puuriviä ei koskaan toteutettu. Läntisen leikkikentän reunaan tehtiin rajaavat pensasistutukset. Koivuja ja vaahteroita kasvaneen metsäkumpareen reunoja täydennettiin vaahteraistutuksilla. Neljä vuotta aiemmin valmistuneeseen Kiskonpuistoon verrattuna kasvivalikoima oli suppea.

Kunnalliskertomuksien mukaan puistoa aloitettiin rakentamaan viimeistään 1957, mahdollisesti syksyllä 1956.¹² "Raisiontien ja Ruskeasuon leikkikenttä" valmistui vuonna 1958.¹³ Schalin jätti kaupunginpuutarhurin viran kesällä 1957, joten puiston viimeistelystä ja istutuksista vastasi virkaan valittu Jonne Törmä. Puisto toteutettiin lopulta suunnitelmasta poikkeavalla tavalla. Yhden ison leikkikentän sijaan puistoon toteutettiin kaksi pienempää leikkikenttää sekä erillinen pelikenttä. Toinen leikkikenttä erotettiin pensasaidalla pelikentästä. Läntisempi leikkikenttä sijoitettiin puiston länsiosiin metsäkumpareen vierelle, ja se rajattiin metsäkumpareesta luonnonkivireunalla. Molemmille

Näkymä Ratsastietä kohti Raisiontien kerrostaloja vuonna 1960, etualalla rakentamatonta Ratsastien reuna-aluetta sekä rakennettu puistoalue. Iiro Nurminen. HKMKA.

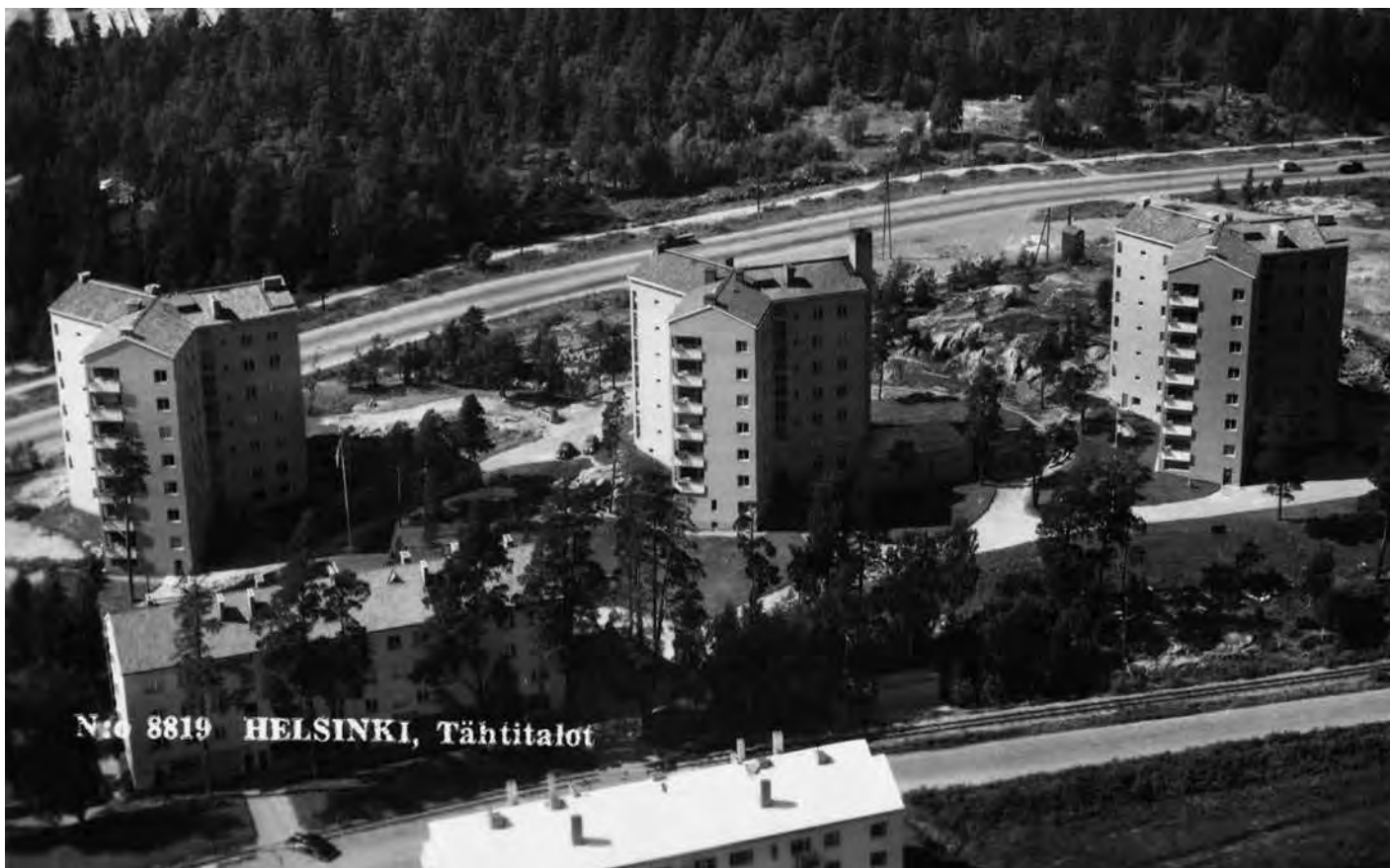
Puistotäti Tyyne ja lapsia Ratsaspuiston leikkipaikalla vuonna 1967. Taustalla näkyy leikkikenttää reunustanut kivireunus sekä kummalla säilytetty vanha koivu. Yksityiskokoelma.

Viistoilmakuva vuodelta 1966. Tar-
kasta kuvasta voi nähdä mm. leik-
kikenttien leikkivälineet ja peliken-
tän koripallotelineen. HKMKA.

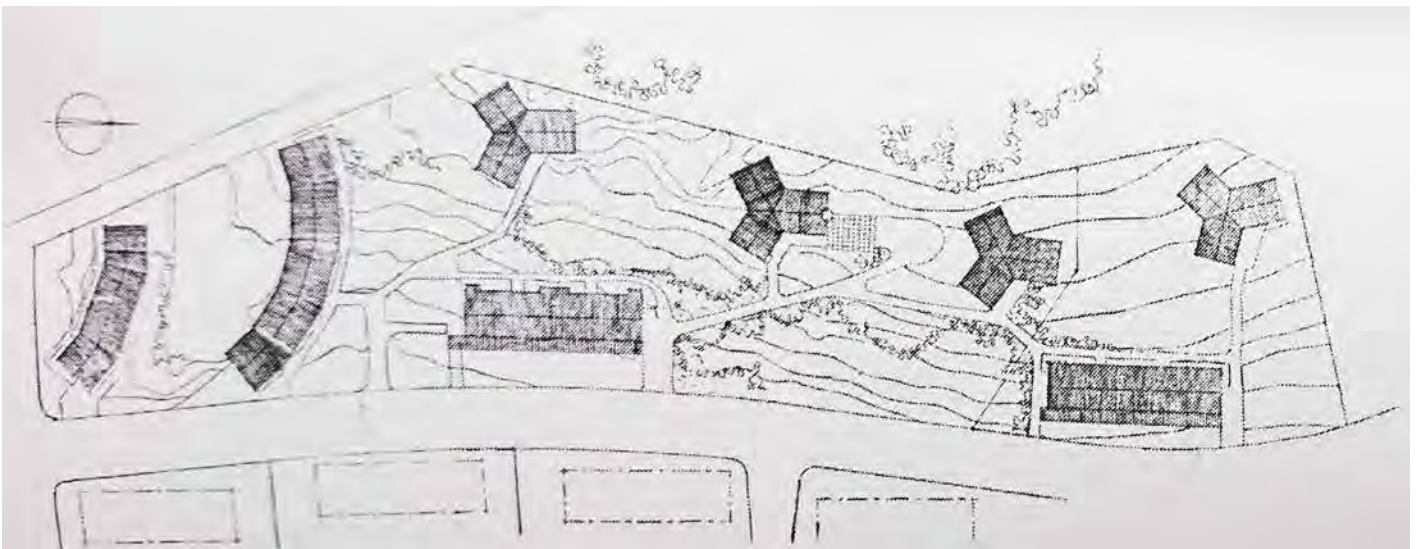
Tilkanmäki

Tilkanmäen nykyinen puistoalue oli vielä 1950-luvun alussa hoitamaton kalliomaasto, jossa oli sepelimurskaamo jäänteinä louhetta, sepeliä ja kiviä. Kalliot myös viettivät suoraan Mannerheimintielle, jossa liikenne oli vielä 1950-luvulla verkkaista. Tilkanmäen korkeissa tornitaloissa asui runsaasti lapsia ja piha-alueet jatkuivat suoraan rakentamattomalle puistoalueelle ja kallioille. Lienee näistä syistä johtuen Mannerheimintien ja puiston rajalle pystytettiin aita jo vuonna 1952.¹⁴ Mannerheimintien uudelleen järjestelyt ja raitiotien rakentaminen Mannerheimintien itäreunaan oli aloitettu 1950-luvun puolen välin tienoilla. Raitiotie kulki Tilkanmäen itäistä reunaa siihen saakka.

Alueen istuttamista varten varattiin vuoden 1955 talousarvioon viisi miljoonaa markkaa.¹⁵ Puistorakentaminen keskittyi tuolloin kuitenkin liitosalueiden uusien kaupunginosien, kuten Pohjois-Haagan ja Herttoniemen puistojen rakentamiseen, eikä työvoimaa Tilkanmäen rakentamiseen löytynyt. Pari vuotta myöhemmin rakentamisohjelmaa päivitettiin ja Tilkanmäen rakentaminen ohjelmoitiin vuosille 1958-1960, nyt rahaa varattiin kahdeksan miljoonaa markkaa.¹⁶ Puiston rakentaminen aloitettiin vuonna 1958, Ratsaspuiston valmistumisen jälkeen. Rakennustyöt Tilkanmäellä jatkuivat vuoteen 1961 saakka.¹⁷ Tilkanmäen puistosuunnitelmapiirustus ei ole säilynyt. On mahdollista, että suunnitelmapiirustusta ei koskaan laadittu. Etenkin maastoltaan vaihtelevissa ja kallioisissa kohteissa oli yleistä, että käytävät linjattiin usein vasta työmaalla kaupunginpuutarhurin ohjeistuksen mukaan.

Tilkanmäelle toteutuneen puistosommitelman voi hahmottaa vuoden 1964 ilmakuvasta. Puistokäytävät on linjattu maastonmuotoja seurailleen. Kallion laelle muodostettiin näköalapaikka ja alemmas puiston pohjoisosaan tasattiin leikkikenttä. Puiston itäreunalle, mäntyjen varjoon tehtiin oleskelupaikka. Puiston rakentamisessa lienee hyödynnetty alueelle sepelimurskaamosta jäänyttä tai viereisten tornitalojen perustamisesta syntyneenä louhetta. Kallion päälle tehtiin täyttötöitä puistokäytävien, näköalatasanteen ja leikki- ja oleskelupaikan tasaamiseksi. Puistokäytävät näyttävät osin sijoittuvan samoille paikoille, missä sepelimurskaamoon ja mahdollisesti tornitalojen rakentamiseen liittyvät pengertiet sijaitsivat.

Tilkanmäen puiston perustamisvaiheen istutusluettelot eivät ole säilyneet. Ilmakuvien ja tämän selvityksen yhteydessä tehtyjen maastokäyntien mukaan puiston keskellä kulkevan puistokäytävän varrelle istutettiin kynä- ja vuorijalavia (*Ulmus laevis*, *Ulmus glabra*), leikkikentän läheisyyteen syreeneitä (*Syringa*) ja kanukoita (*Cornus*). Myös Tilkanmäellä säilytettiin runsaasti luontaista puustoa, pääosin mäntyjä. Säilytettävää puustoa (pääosin mäntyjä) oli etenkin puiston koillisosassa, joka oli jäänyt sepelimurskaamotoiminnan ulkopuolelle. Kallioiseen maastoon jouduttiin tuomaan lasteittain multaa, jotta istutukset pystyttiin toteuttamaan. Puuistutukset sijoittuvatkin pääosin käytävien varsille, jossa tehtiin muutenkin täyttötöitä. Mannerheimintien varteen sijoitettiin laajat perennapenkit ja kallion koloihin istutettiin kuivan paikan kukkivia kasveja. Perennaistutuksista on säilynyt suunnitelmapiirustus, mutta se lienee peräisin 1960-luvun loppupuolelta tai 1970-luvulta.

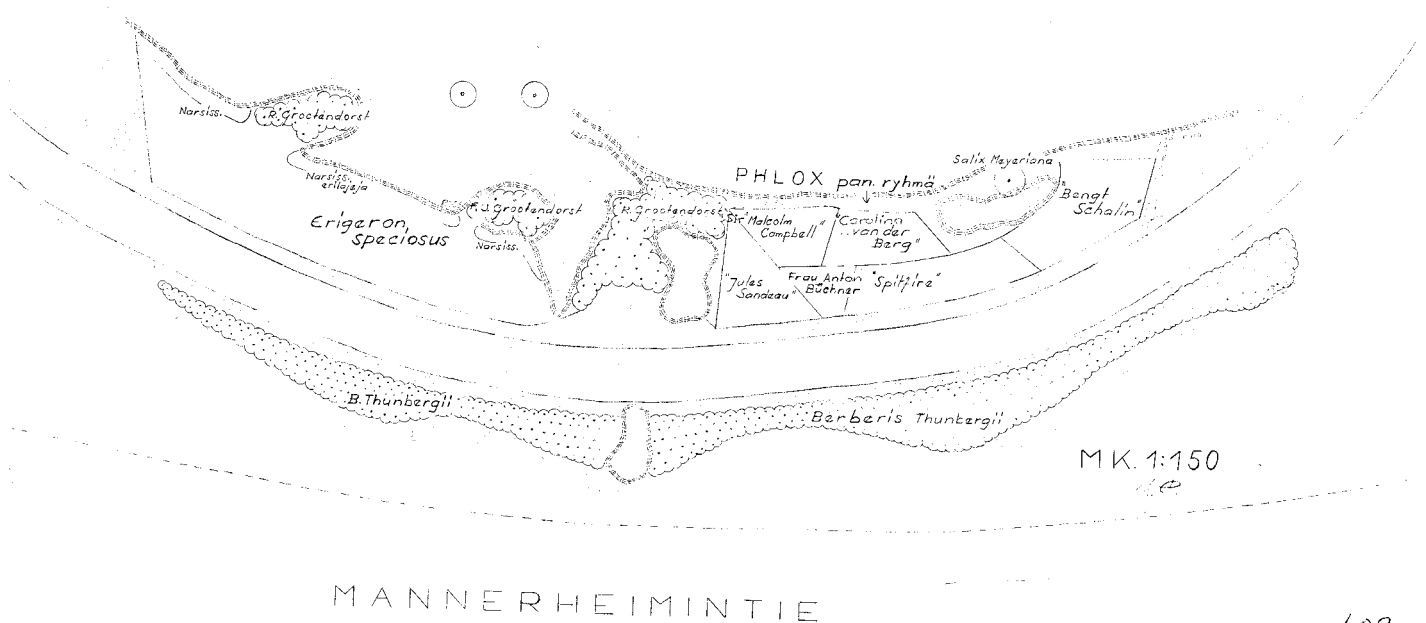
Viereisellä sivulla viistoilmakuva Tilkanmäen tähtitaloja kohti vuodelta 1952. Tornitalojen taustalla näkyy vielä rakentamaton Tilkanmäen puistoalue. Sepelimurskaamon jäljiltä Mannerheimintien varsi on vielä sorakenttä ja pengertie Mannerheimintieltä puistoalueelle. Raitiotie kulkee vielä Koroistentien varressa. Veljekset Karhumäki Oy. HKMKA.

Ylhäällä Ruskeasuon uusi liittytäsäsema vuonna 1955. Taustalla Tilkanmäen tähtitalot. Raitiotie siirrettiin kulkemaan Mannerheimintien reunaa pitkin 1950-luvun puolessa välissä. Vilho Laiho. HKMKA.

Alhaalla Tilkanmäen asuinkorttelin tonttipiirustus. Arkkitehtilehti 6-7/1951.

TILKANMÄEN KUKKA- JA PENSASISTUTUKSET

MANNERHEIMINTIE

609

Aukeaman yläreunassa kuvasarja, joka kuvattu Tilkanmäeltä kohti länttä talvella 1957. Etualalla nähtävissä sepelimurskaamon aikaisia pengerrakenteita. Mannerheimintien toisella puolella on käynnissä Valtion Seurumlaitoksen rakennustyöt. Constantin Grünberg. HKMKA.

Yllä Tilkanmäen kukka- ja pensasistutukset. Piirustuksessa ei ole päiväystä. Sen alalaidassa on nimikirjaimet, mahdollisesti kirjaimet R. P. Todennäköisesti piirustus on laadittu 1960 tai 1970-luvun aikana. KYMP.

Viereisellä sivulla ilmakeku vuodelta 1964. Ilmakekuvasta nähtävissä puistoon vuonna 1961 valmistunut käytävä sommitelma. Helsingin karttapalvelu

Puistojen myöhäisempiä vaiheita

Suurin osa Ratsaspuistoa lännestä rajaavasta yleisen rakennuksen korttelialueesta muutettiin puistoksi asemakaavamuutoksella vuonna 1962. Asemakaavaselostuksen mukaan alue ei enää sopinut koulun tontiksi, *"koska kyseisen kortteli yleiskaavasuunnitelmien mukaan joutuu tulevan läntisen moottoritien välittömään läheisyyteen eikä sen lähiympäristöön tiesuunnitelmien vuoksi jää tarpeellista kenttätilaa."*¹⁸ Puiston oli tarkoitus toimia suoja-alueena alueelle kaavoitetulle asuinkorttelille, jonne rakentui asemakaavamuutoksen mukainen asuin- ja liikerakennus vuonna 1964.¹⁹ Asemakaavamuutoksen myötä puiston kapea yhteys Kiskontielle leveni lähes kolminkertaiseksi. Puisto ulottui nyt asuin- ja liikerakennuksen tontin reunaan asti. Tontin ja Ratsastien välinen puistoalue jätettiin vielä rakentamatta. Ratsaspuistoa laajennettiin uuden asemakaavan mukaisesti ensimmäisen kerran 1960-luvun lopulla. Puiston rakentamisesta ei ole löytynyt dokumentteja, mutta valokuva-aineiston mukaan se rakennettiin todennäköisesti vuonna 1966 tai 1967. Rakennettuun puiston osaan istutettiin säilyvän puuston sekaan lehtikuusia (*Larix*) ja puiden alle perustettiin nurmi. 1970-luvun alussa puiston läntisemmän leikkipaikan ympärille istutettiin rauduskoivuja (*Betula pendula*).

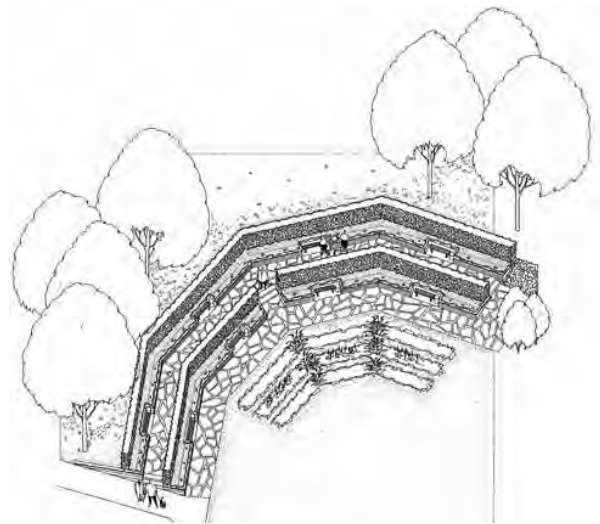
Vuoden 1978 asemakaavamuutoksen myötä Ratsaspuiston aluetta laajennettiin edelleen, nyt noin 30 metriä etelään päin. Ratsastien eteläpuolinen metsäalue ja entiset pellot kaavoitettiin samalla kertaa puistoalueeksi. Ruskeasuon eteläpuolelle pitkään hahmoteltu valtakatu- tai

moottoritiesuunnitelma hylättiin lopulta ja Ratsastie kaavoitettiin nykyisen levyiseksi ja nykyiselle paikalleen, jonne se oli rakennettu jo 1930-luvulla. Ratsastien eteläpuolelta poistettiin raitiotie 1957 ja Ratsastie sai asfalttipäällysteen vuosina 1961-1963.²⁰ Raitiotien pohja toimi jalankulun väylänä 1970-luvun alkuun asti, kunnes 1970-luvun puolessa välissä Ratsastien kevyenliikenteen väylä kunnostettiin ja kevyenliikenteen väylän ja kadun väliin istutettiin koiranheisiaidanne. Ratsastien eteläpuoliselle alueelle oli jo 1960-luvulla rakennettu metsän reunaa seuraileva puistokäytävä sekä yhdyskäytävä Ratsastielle. Entiset pellot säilyvät palstaviljelyssä 1980-luvulle asti, kunnes ne metsitettiin vuosikymmenen loppupuolella. 1980-luvun lopulla Ratsaspuiston läpi linjattiin uusi puistokäytävä, joka johti Ratsastien yli Steiner-koululle.

Ratsaspuiston itäosiin sijoitettiin joitakin leikkivälineitä viereisen päiväkodin tarpeisiin 1980-luvun lopulla, myöhemmin 1990-luvulla samalle alueelle tehtiin päiväkodille leikkikenttä ja pieni hiekkakenttä pelejä varten. Puistoon tehtiin 1980-90-luvuilla täydennysistutuksia. 1980-luvulla istutettiin kolmen japaninpihdan ryhmä ja 1990-luvun alussa puistoon istutettiin KESKAS-kasveja, mm. kiiltoheisiä (*Viburnum lentago*) ja jasmikkeita (*Philadelphus*).²¹ Samoihin aikoihin istutettiin myös Kiskontien varteen kaksi koristeomenuuta (*Malus*).

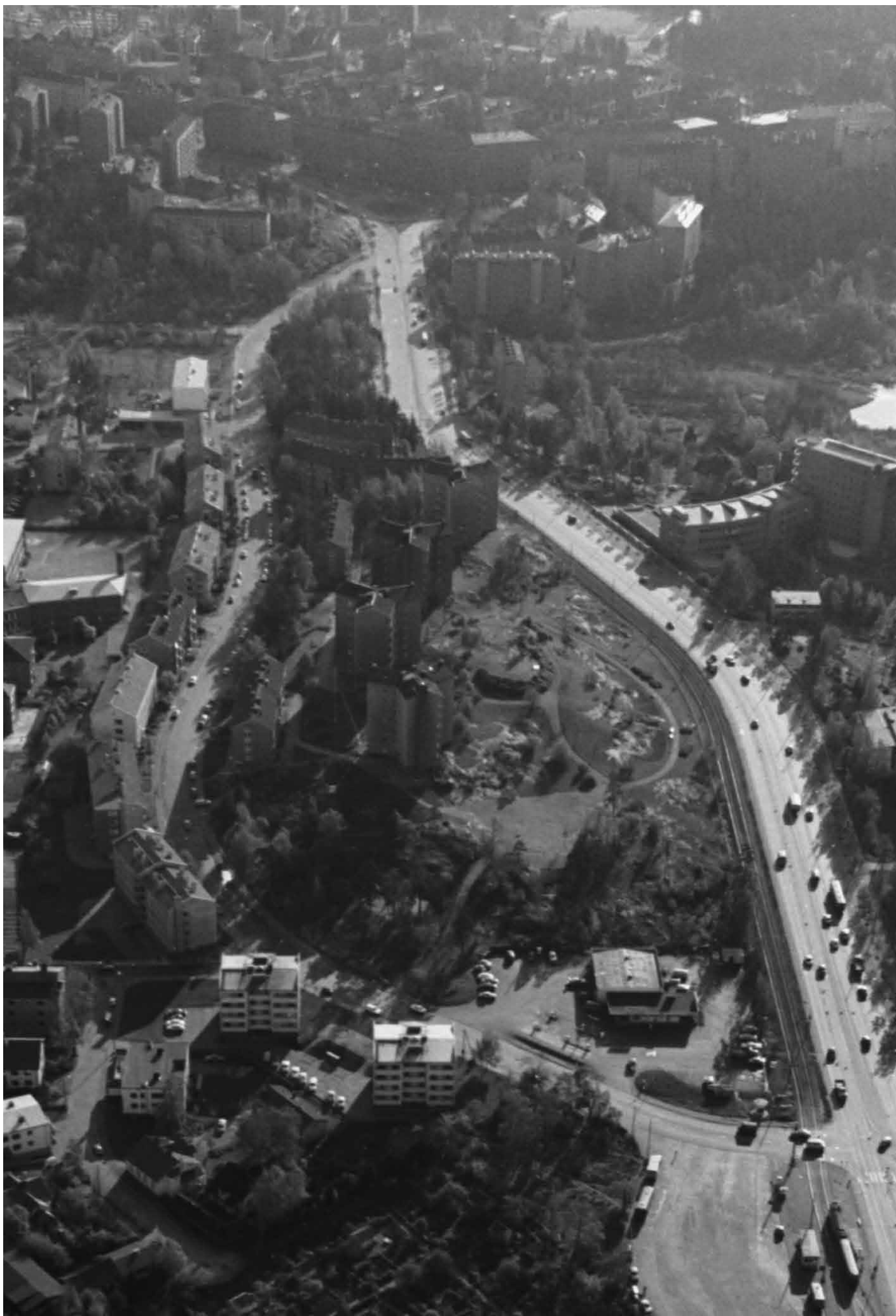

Vaikka puistoa oli asemakaavassa laajennettu jo 1960- ja 1970-luvulla, Ratsaspuisto rakennettiin nykyiseen laajuuteensa vasta 2000-luvulla. Vuonna 2003 valmistui puiston lounaisosan uudet puistokäytävät ja istutukset. Tuolloin puistoon sijoitettiin Pirkko Nukarin Kurki on laskeutunut – veistos. Muilta osin puisto rakennettiin vuosien 2006-2007 aikana Maisema-arkkitehtitoimisto Byman&Ruokosen laatiman puistosuunnitelman mukaan. Puistosuunnitelmassa alkuperäinen 1950-luvun lopussa rakennettu Ratsaspuisto säilytettiin pääosin entisellään joitakin täydennysistutuksia lukuunottamatta. Puiston länsiosaan sijoitettiin laaja oleskelualue perennaistutuksineen. Puiston eteläreunaan sijoitettiin Ratsastien suuntainen puistokäytävä, kerrokselliset pensas- ja puuistutukset sekä uusi esteetön leikkipaikka. Eteläosassa säilytettiin entiselle pellolle luontaisesti kasvanut haavikko. Ratsaspuiston ja Mannerheimintien väliin rakennettiin ensin vuonna 1996 Folkhälsanin senioritalo, koirapuiston paikalle tehty uusi laajennusosa valmistui 2015. Tämän myötä koirapuisto siirrettiin Ratsaspuiston eteläosaan vuonna 2015.²²

Viereisellä sivulla ilmakuva Ratsaspuistosta vuodelta 2005. Puiston lounaisosiin on rakennettu uusia käytäviä. Helsingin karttapalvelu.

Yllä on puistosuunnitelma vuodelta 2006 sekä luonnosvaiheen aksonometria uudesta oleskelupaikasta. Byman&Ruokonen. KYMP.

Tilkanmäen puistoalueeseen on kohdistunut vain vähän muutoksia puiston valmistumisen jälkeen. Pian puiston valmistumisen jälkeen sen pohjoispuoleiselle tontille valmistui huoltoasema. Vuonna 1987 asemakaavamuutoksella Tilkanmäen länsireunasta lohkaistiin noin viiden metrin kaistale katualueeksi, Mannerheimintien levenyttämistä varten. Mannerheimintie kunnostettiin 1990-luvulla, jolloin raitiotie siirrettiin kulkemaan ajoratojen keskelle. Kadun molemmille reunoille tuli nyt leveät jalkakäytävät. Tilkanmäeltä avattiin silloin kulkuyhteys katualueelle. Risteysalueelle istutettiin runsaat pensasistutukset sekä koristeomenapuita. Suunnitelmapiirustus ei näytä säilyneen. Vuonna 1991 puistoon istutettiin siipiköynnöstä (*Tripterygium regelii*), jota oli lisätty kaupunginpuutarhalla KESKAS-hankkeen yhteydessä. Vuonna 2001 puistoalueen luoteiskulmaan rakennettiin muuntamo.

Viereisellä sivulla vuoden 1970 viistoilmakuva. Rista Simo SER, HKMKA.

Yllä Koroistentien ja Mannerheimintien risteys vuonna 1987. Taustalla Tähtitalot ja Tilkanmäen kalliot ja puusto. Seassa useita pystyyn kuolleita puita. Kuvan keskellä on lankarullakioski, joka sijoitettiin nykyiselle paikalleen jo 1940-luvulla. Jan Alanco. HKMKA.

Näkymä Ratsaspuiston vanhimman osan reiteiltä. Vanhat lehtipuut kohoavat nurmikentiltä. NA.

3 Nykytila ja säilyneisyys

Ratsaspuisto

Ratsaspuisto sijaitsee Helsingin kantakaupungin luoteiskulmassa Ruskeasuon kaupunginosassa. Puisto sijaitsee Keskuspuiston reunalla, ja on tärkeä viheryhteys lännestä Pikku Huopalahden viheralueilta Keskuspuistoon. Pohjoisen suunnasta puisto rajautuu 1950-luvun alussa rakentuneiden Raisiontien asuinrakennusten sekä 1960-luvulla rakentuneen asuin- ja liikerakennuksen pihapiireihin. Länneestä puisto rajautuu Koroistenkujan kevyenliikenteen väylään ja Tilkanvierron katualueeseen. Puisto rajautuu eteläosasta 1950-luvun alussa rakentuneeseen asuinrakennukseen, vuonna 1957 valmistuneeseen, nykyään Stadin ammattiopiston käytössä olevaan Laakson koulutusyksikön rakennukseen sekä vuonna 1967 valmistuneeseen Helsingin Rudolf Steiner-kouluun. Puiston jakaa kahtia itä-länsisuuntainen Ratsastie, muodostaen kaksi erilaista puistoaluetta. Tien pohjoispuolella oleva alue on vihreä ja puistomainen ja tien eteläpuolinen alue on metsäinen virkistysalue. Puistoon saavutaan useasta eri suunnasta, pääsaapumissuunnat ovat Ratsastien ja Koroistenkujan risteyksestä sekä Kiskontieltä. Ratsaspuiston ja Ratsastien kautta kulkee tärkeä kevyenliikenteen yhteys Keskuspuistoon.

Maasto on puiston alueella vaihtelevaa. Puiston metsäiset eteläosat sijoittuvat metsäselänteiden reunalle, ja puistomainen rakennetumpi osuus vanhalle peltoaukealle. Selvitysalueen maaston korkein kohta (n. +23) sijoittuu puiston eteläosaan puiston ja asuinrakennuksen tontin rajalle ja matalin kohta (n. +10.8) Ratsaspuiston länsiosiin. Puiston pohjoisosassa on vielä havaittavissa metsäkumpare, johon Tilkan torppa sijoittui. Puiston pohjoisosassa on nähtävissä pienialaisia avokalliota sekä isoja kiviä. Laaksoalueella kulkenut vesiuoma ei ole säilynyt.

Puiston nykyinen käytävä- ja tilasommitelma on syntynyt useassa vaiheessa 50 vuoden aikana. Puiston vanhin osa, Raisiontien asuinrakennuksiin liittyvä ja 1950-luvulla suunniteltu ja toteutettu puistosommitelma ja sen keskeiset istutusaiheet ovat säilyneet ja siellä on säilynyt 1950-luvun puistosuunnittelulle tyypillisiä tyylipiirteitä. Maaston mukaan polveilevat käytävät ja eleetön hiekkapintainen kenttä sekä luontainen puusto hallitsevat vanhimman puiston osan maisemakuvaa. Puistotila liittyy saumattomasti puistoa reunustavaan Raisiontien asuinrakennusten pihoihin. Eteläisessä osassa maisemaa hallitsevat vanhat ja tiheät metsiköt.

Yllä näkymä Ratsaspuiston luoteisnurkassa sijaitseville pensas- ja perennaitutuksille. Tukimuuri reunustaa istutusaluetta. Tukimuurin edessä on penkkejä oleskeleuun. ST

Nykytilan illustraatio Ratsaspuis-
tosta. Näkymä Oy.

Puistossa on lukuisia kivituhkapintaisia puistokäytäviä, jotka muodostavat paikoin tiheän verkoston. Puiston eteläosan metsäselänteelle nouseva puistokäytävä on asfalttipintainen. Käytävät seurailevat pääosin maaston muotoja, suoraviivaiset oikopolut on myöhemmin rakennettu puistokäytäviksi. Polkuverkosto on historiallisesti kerrostunut, vanhimpien käytävien ollessa peräisin puiston ensimmäisestä rakennusvaiheesta 1950-luvun lopulta ja uusimman ollessa peräisin 2010-luvulta. Puiston kalustus ja varustus on peräisin 2000-luvun rakentamis- ja kunnostusvaiheesta. Puiston luoteisosassa on 2000-luvulla rakennettu suosittu oleskelupaikka, joka koostuu tukimuurista, penkeistä ja laajasta perennaistutuksesta. Puiston länsiosan nurmialueelle sijoittuu *Kurki on laskeutunut* -veistos. Puistossa on kolme aidattua leikkipaikkaa. Puiston keskiosassa on alun perin 1950-luvun lopulla rakennettu ja nykyään pienille lapsille tarkoitettu leikkipaikka. Puiston itäosassa on 2000-luvulla rakennettu esteetön leikkipaikka sekä päiväkodin leikki-pihana toimiva alue, joka on syntynyt useassa vaiheessa. Puiston keskiosan leikkipaikka on säilyttänyt alkuperäisen monikulmio-muotonsa. Leikkipaikkojen varusteet ovat nykyaikaisia ja aitoina on käytetty kolmilankaverkkoaitaa. Lisäksi puistossa on kivituhkapintainen kenttä, joka on säilyttänyt alkuperäisen muotonsa 1950-luvulta. Puiston eteläosassa on vuonna 2015 valmistunut metsäinen koira-aitaus.

Näkymä kohti Tilkanviertoa
keväällä 2021. Kuvan keskellä
Kurki on laskeutunut -veistos. ST.

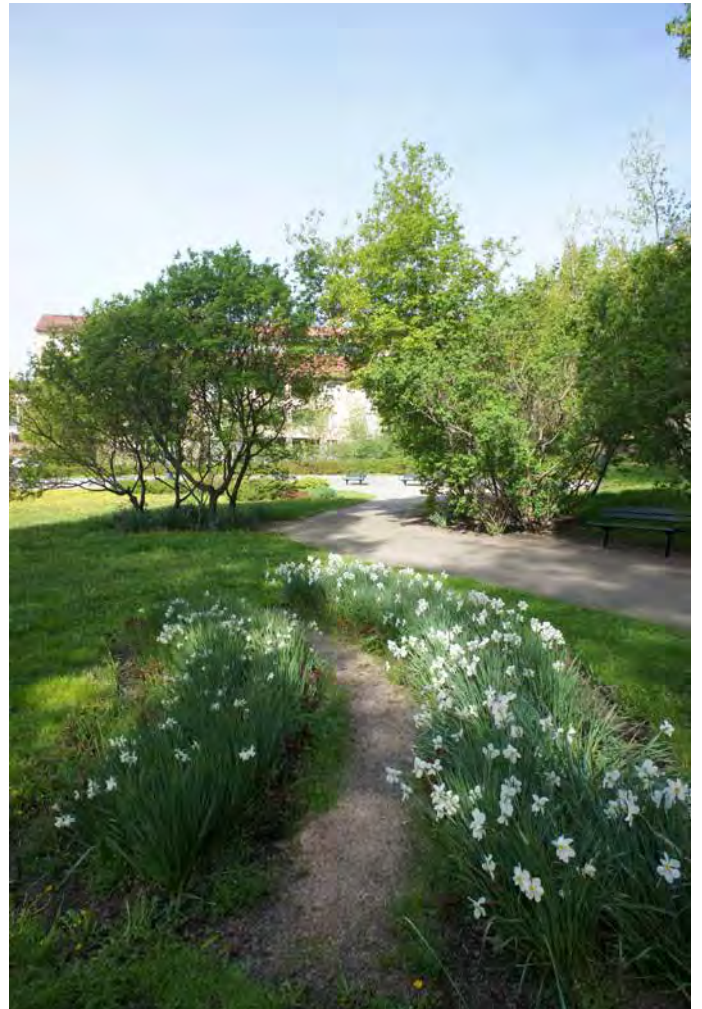

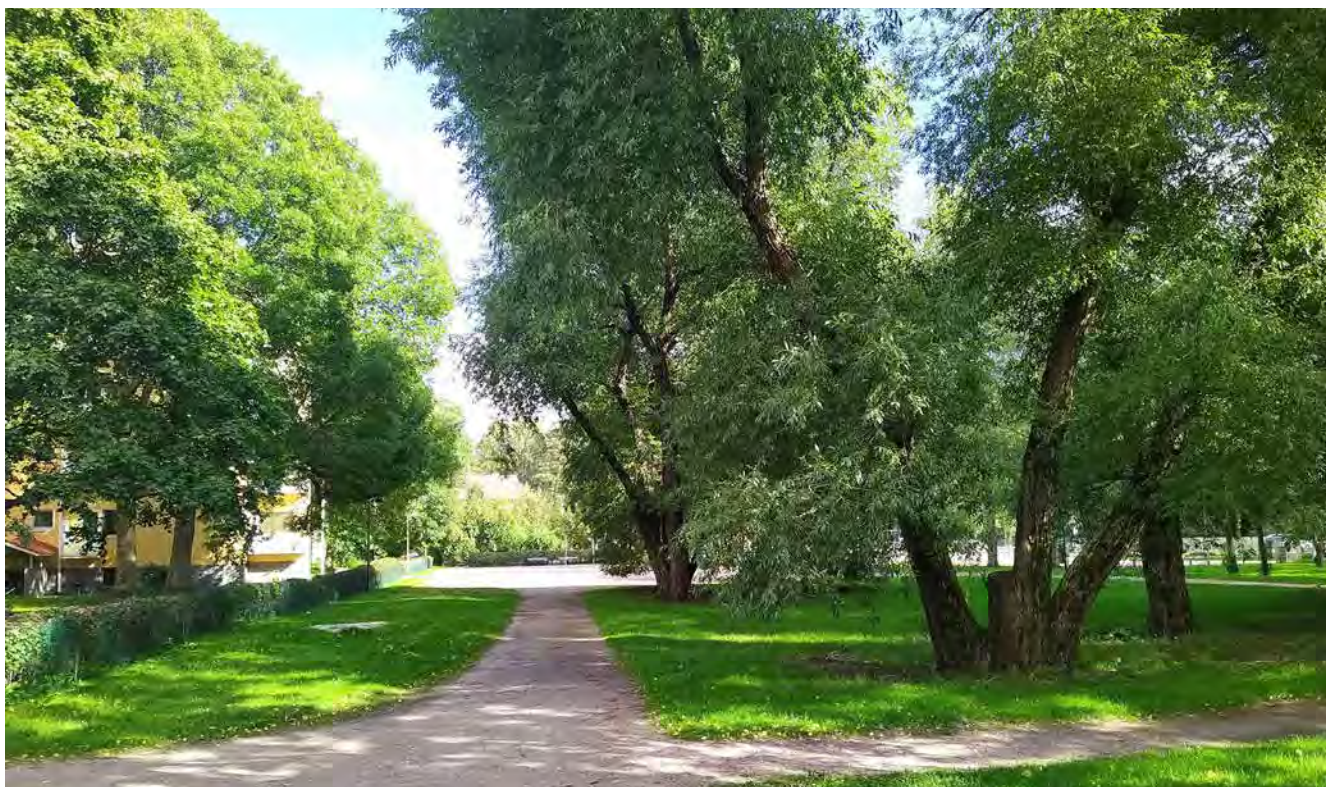
Puiston kasvillisuus on monimuotoista ja vihreää. Puistokuva hallitsee nurmipinnalta nousevat kookkaat luontaiset koivut, männyt ja vaahterat, jotka säilytettiin osana puistosommitelmaa. Kasvillisuuden vanhinta kerrostumaa edustaa 1950-luvun alkuperäiseen sommitelmaan kuuluneet orapihlaja-aidat (*Crataegus*), koivurivi (*Betula pendula*) sekä kentän länsipäädyn pajut (*Salix*). Mahdollisesti alkuperäiseen pensaslajistoon on kuulunut lämpökeskuksen vierellä kasvava nietospensas (*Deutzia 'Anna'*). Vanhemmaa kerrostumaa edustaa myös Kiskontien läheisyydessä kasvavat lehtikuuset (*Larix*) ja puiston keskiosan metsäkumpareeseen istutetut rauduskoivut (*Betula pendula*). Puistoon 1990-luvulla istutetuista kasveista on säilynyt puiston keskiosan leikkipaikan vierelle istutettu kiiltoheisi (*Viburnum lentago*) sekä päiväkodin pihan aidan vierellä kasvanut tähtijasmike (*Philadelphus lewisii 'Waterton'*) sekä Kiskontien varteen istutetut koristeomenapuut. Puistoon pohjoisosiin istutettiin runsaasti uutta kasvillisuutta 2000-luvun rakennusvaiheessa. Tuolloin istutetuista puulajistosta mainittakoon luontaisen puuston sekaan istutetut rusokirsikat (*Prunus sargentii*), puiston länsiosassa kasvavat punavaahterat (*Acer rubrum*), punatammet (*Quercus rubra*), punasaarnet (*Fraxinus pensylvanica*) ja itäosaan istutetut kujapajut (*Salix x rubens*). Puiston länsiosaan, oleskelupaikan yhteyteen on istutettu vuosina 2018-2019 Mustilan taimieriköisyyksiä, mm. vuorihemlockkia (*Tsuga mertensiana*) ja amurinvaahteroita (*Acer tegmentosum*). Vuorihemlockkien suojapuiksi on samaan ryhmään istutettu tervaleppää (*Alnus glutinosa*), jotka on tarkoitettu poistamaan kun vuorihemlockit eivät enää tarvitse varjostusta. Puiston pohjoisosissa, Ratsastien varrella on säilytetty vanhalle peltoalueelle luontaisesti syntynyt haavikko. Puusto kasvaa paikoin tiheästi, etenkin niissä kohdissa, missä 2000-luvun istutukset kasvavat lähellä puiston alkuperäistä puustoa, (ks. liite 1).

Puiston länsiosan monimuotoiset pensasistutukset ovat pääosin peräisin 2000-luvun rakennus- ja kunnostusvaiheesta. Runsaasta pensaslajistosta mainittakoon oleskelupaikan läheisyydessä kasvavat rusokuusama (*Lonicera tatarica*) ja mongolianvaahtera (*Acer tataricum* subsp. *ginnala*), puiston sisäänkäynnissä kasvava pikkujasmike (*Philadelphus x lemoinei*) ja Ratsastietä reunustava marja-aronia (*Aronia melanocarpa 'Viking'*).

Puiston eteläistä osaa hallitsee metsäselänteen reuna. Kyseessä on haapavaltainen sekametsä, jonka länsiosien kallioalueilla kasvaa joitakin komeita mäntyjä. Metsäselänteen länsipuolella, Tilkanvierron varressa on niittyalue, jonne on vast'ikään istutettu pihlajia.

Raisiontien asuintalot, puiston runsas kasvillisuus ja nurmipinnoilta nousevat runkopuut muodostavat vihreitä 1950-lukua henkiviä puistonäkymiä etenkin vanhimman puiston osan sisälle. Avoin nurmialue puiston länsiosassa mahdollistaa näkymät kohti veistosta ja vanhaa lämpökeskuksen piippua. Puiston länsiosan metsäselänne näkyy Mannerheimintietä kulkiessa ja kertoo Keskuspuiston läheisyydestä.

Viereisellä sivulla yläkuvassa Ratsaspuiston uudemman osan istutuksia keväällä 2021. ST.

Viereisellä sivulla alakuvassa näkymä Tilkanvierrolta kohti Ratsaspuiston eteläosan metsäselänteen reunaa. NA.

Ylinnä näkymä puiston vanhimman osan 1950-luvulla istutetuista pajuista. Kuva vasemmassa reunassa alkuperäisenä aiheena säilynyt leikattu orapihlaja-aita. NA.

Keskellä näkymä vanhimman osan hiekkakentästä ja 1950-luvulla istutetuista koivurivistä keväällä 2021. ST.

Alinna näkymä Ratsaspuiston eteläosassa olevasta koirapuistosta. 1980-luvulla istutettuja kuusia harvennettiin koirapuiston rakentamisen yhteydessä. Koirapuisto säilyi kuitenkin metsäisenä. ST.

Tilkanmäki

Tilkanmäki sijaitsee Helsingin kantakaupungin luoteiskulmassa Ruskeasuon kaupunginosassa. Tarkasteltava alue rajautuu lännessä Mannerheimintiehen ja idässä Koroistentiehen sekä 1950-luvulla rakentuneisiin Tilkanmäen tähtitaloihin. Pohjoisessa aluetta rajaa huoltoasema. Puistoalueen maasto on vaihtelevaa. Se kohoaa kohti alueen keskiosaa ja laskee kohti sen reunoja. Puiston alin kohta (+14,0) sijaitsee alueen pohjoisimmassa nurkassa. Puiston korkein kohta sijaitsee puiston keskiosan kallioalueella (+32,9).

Tilkanmäki on luonteeltaan kalliopuisto. Puisto on nimensä mukaisesti mäki, joka kohoaa muuta ympäristöä korkeammalle ja täten erottuu maisemasta omana erillisenä alueena. Puistokuvaa hallitsee laajat avokalliot ja nurmialueet sekä suurikokoiset lehti- ja havupuut. Nurmipintojen lisäksi alueella on kallioniittyjä. Kallioilta nousevat tähtitalot toimivat alueen maamerkinä. Puisto liittyy saumattomasti ympäröivien rakennusten pihapiireihin ajalle tyypilliseen tapaan. Puiston mäkisyys, laajat kalliot ja taivasta vasten piirtyvät tornitalot ja kookkaat puistopuut muodostavat mielenkiintoisia näköaloja puiston sisällä ja puistoon Mannerheimintietä kulkiessa. Puiston kallioilta ja näköalapaikalta avautuu urbaaneja kaupunkinäkymiä Mannerheimintien länsipuolelle.

Puiston käytävä- ja tilasommitelma on säilynyt alkuperäisessä 1960-luvun asussa. Sommitelma on yksinkertainen ja eleetön. Sommitelman runkona toimii laajat avokalliot, jonka lomaan kaksi rinnakkaista puistokäytävää on sommiteltu. Puiston korkeimmalle kohdalle sijoittuu pengerretty näköalapaikka ja puiston pohjoisosaan leikkikenttä. Puistolla ei ole selkeitä rajoja suhteessa Tilkanmäen tähtitalojen pihoihin. Pihat ja puisto lomittuvat toisiinsa ja muodostavat yhtenäisen viheralueen.

Puiston keskiosassa puistokäytävistä toinen kulkee kallioiden päällä, kun toinen kulkee kallioiden alapuolella. Puiston itäosan eteläisempi käytävä on osin nurmettunut ja jäänyt luontaisesti kehittyneen puuston alle. Puiston läpi kulkeva pääreitti yhdistyy korttelialueella kulkevaan tontin pääreittiin. Puistosta on myös toinen käytäväyhteys tähtitalojen piha-alueelle. Puistokäytävät ovat maaston muotoja seuraavia, jyrkkyyden takia alusta lähtien asfalttipäällysteisiä käytäviä. Loivemmat puistokäytävät ja kenttäalueet ovat säilyneet kivituhkapintaisina.

Puistossa on suhteellisen vähän kalusteita ja varusteita. Puistossa on kahta erilaista penkkimallia. Koivunjalkapenkit sijoittuvat leikkikentälle, näköalapaikalle ja Mannerheimintien läheisyyteen. Alakäytävällä penkkimalli on erilainen. Leikkikentän varusteet ovat nykyaikaisia (keinu, kiipeilyteline liukumäellä, pikkuinen liukumäki ja jousikiikku). Leikkivälineiden alla on vaalean keltaiset turva-alustat.

Viereisellä sivulla näkymä kohti kallion laella kohoavia tähtitaloja. Kuvassa näkyvät puistolle tyypilliset avokalliot, luontaiset männyt ja kallioniitty. ST

Yllä näkymä puiston keskivaiheilta kohti Mannerheimintietä. Puisto on maastonmuodoiltaan hyvin vaihtelevaa. Kuvassa näkyvät puis-

tolle tyypilliset isot lehtipuut ja taustalla pilkistää mänty. Etualalla kallio pilkistää niityn seasta. ST.

Nykytilan illustraatio Tilkanmäestä.
Näkymä Oy.

Mannerheimintien vastaisten jyrkkien kallioiden ja kalli-oleikkausten päällä on kolmilankaverkkoaidat. Puistossa on lisäksi joitakin puu- ja kivirakenteita, mm. näköalapaikan keskussitutuksen puureunus sekä perennapenkkiin liittyvät kivireunukset. Aidat ja kivi- ja puurakenteet ovat myöhempiä lisäyksiä. Puiston pohjoisosissa sijaitsee kaksi muunta-moa, joista uudempi sijaitsee Mannerheimintien varressa ja vanhempi 1930-luvulta peräisin oleva muuntamo sijaitsee Koroistentien varressa.

Puiston kasvillisuus on säilynyt pitkälti 1960-luvun alun asussa. Puuston vanhinta kerrostumaa edustaa alueella säilytetty luontaiset männyt ja männiköt sekä istutetut alkuperäiset kynä- ja vuorijalavat (*Ulmus laevis*, *U. glabra*) sekä puiston itäosan kookas ruotsinpihlaja (*Sorbus intermedia*). Osa kallioiseen maastoon istutetusta alkuperäisistä jalavista on hävinnyt ajan saatossa, mahdollisesti äärevien olo-suhteiden takia. Myöhemmistä puuistutuksista 1990-luvulla näköalapaikalle ja puiston keskiosaan istutetut pilarimän-nyt (*Pinus sylvestris* 'Fastigiata') sekä Mannerheimintien varren koristeomenapuut (*Malus*) sekä 2000-luvulla perennaistutukseen istutettu punasaarni (*Fraxinus pensylvanica*). Alueella on jonkin verran puiston rakentamisen jäl-keen luontaisesti syntyntä puustoa, kuten haapaa, koivua ja vaahteraa. Istutettu puusto keskittyy puiston keskiosiin, kun taas itsestään kylväytynyt kasvillisuus sijaitsee lähinnä alueen pohjoisosissa ja puiston reunoilla.

Puiston alkuperäisestä pensakasvillisuudesta on säilynyt vain osa, kuten vapaamuotoisina pensasryhminä kasvavat pihasyreenit (*Syringa vulgaris*) ja kanukat (*Cornus*) sekä yksittäinen orapihlajapensas (*Crataegus*). Puiston muut pensasistutukset ovat myöhempää perua, kuten Mannerheimintien varren ruusuistutukset, puiston keskiosan vuorimännyt ja näköalantansanteen maanpeitekatajat. Myöhemmistä pensasistutuksista huomionarvoisia ovat etenkin komeat saksanpihlajat (*Sorbus aria*) näköalapaikan taustalla, (ks. liite 2).

Puistosommitelmaan alun perin kuuluneet, puiston länsi-osassa sijainneet laajat perennaistutukset ovat istutusai-heena säilyneet, mutta sen perennalajisto vaihtunut useaan otteeseen. Nykyään siellä kasvaa mm. iiriksiä, päivänliljoja ja koristeraparpereita. Lisäksi kallioalueella siellä täällä kasvaa vuorenkilpiä. Näköalapaikalla on perenna- ja pensasistutus, joka on rajattu puureunuksella säännöllisen kuusikulmion muotoiseksi. Siinä kasvaa mm. sianpuolukkaa (*Arctostaphylos uva-ursi*).

Näkymä puiston yläkäytävältä kohti leikkipaikkaa. ST.

Yllä puiston näköalapaikka, jonka keskellä nykyään huonokuntoinen perennaistutus. ST.

Alhaalla näkymä kohti kallion laella kohoavia tähtitaloja. Kuvassa näkyvät puistolle tyypilliset avokalliot, luontaiset männyt ja kallioniitty. ST.

Viereisellä sivulla ylhäällä näkymä Mannerheimintieltä puistoon. 1990-luvulla tehdyt istutukset rajaavan Mannerheimintietä. NA.

Viereisellä sivulla alhaalla puiston länsiosan perennaistutukset. ST.

4 Arvot ja ominaispiirteet

Ratsaspuisto

Ratsaspuisto on kaupunkikuvallisesti merkittävä, historiallisesti kerroksellinen ja vihreä kaupunginosapuisto Ruskeasuon asuinalueella.

Puisto on merkittävä osa Ruskeasuon asuinalueetta, joka suunniteltiin ja rakennettiin kokonaisuutena 1940-1950-luvulla. Puistoalueen vanhin osa on vuoden 1945 asemakaavan mukainen ja liittyy Raisiontien kortteleihin ja niiden puistomaisiin suurpihoihin.

Puiston vanhin osa yhdessä samaan aikaan valmistuneiden asuinkerrostalojen ja katumiljöön kanssa muodostaa eheän 1950-luvun kaupunkikuvallisen kokonaisuuden, joka ilmentää ajan hengen mukaisia suunnitteluperiaatteita. Maisemallisesti puistotila liittyy saumattomasti puistoa reunustaviin Raisiontien asuinrakennusten pihoihin. Ajalle tyypilliseen tapaan puistotila soljuu vapaasti piha-alueille ja pihan vihreä kasvillisuus täydentää puistokuvaa. Puiston kookas puusto muodostaa merkittävän kaupunkikuvallisen elementin alueen katu- ja puistonäkymissä, merkittävistä puuryhmistä mainittakoon lehtikuuset Kiskontien varressa sekä puiston keskellä olevat koivujen ja vaahteroiden ryhmät.

Ratsaspuiston vanhimmalla ja säilyneimmällä osa-alueella on edelleen hahmotettavissa alkuperäinen 1950-luvun lopulta oleva eleetön sommitelma, joka on todennäköisesti arvostetun puutarha-arkkitehdin, Helsingin kaupunginpuutarhurin Bengt Schalinin laatima. Puistosuunnitelmaa ei ole päivätty. Puiston rakentamisessa hyödynnettiin paikan luonnonpuustoa pula-ajalle tyypilliseen tapaan, joista suuri osa kasvaa edelleen puistossa. Luonnonpuustoa täydennettiin istutetuilla puistopuilla luonnonpuuston lomaan ja erityisesti niille alueille, joilla ei kasvanut säilytettävää luontaista puustoa.

Kasvillisuuden istutusajankohdasta ei ole tietoa, eikä alkuperäisiä taimiluetteloita ole löytynyt. Puiston vanhin osa valmistui 1958, mutta puistoa oli kunnalliskertomusten mukaan aloitettu rakentamaan jo aiemmin vuonna 1957

Viereisellä sivulla näkymä keväisestä Ratsaspuistosta. Puistotila liukuu viereisille pihuille. ST.

Alla on kuva Ratsaspuiston pelikentän laidalta. Orapihlaja-aidat rajaavat kenttää. ST.

MERKINTÖJEN SELITYKSET

Ratsaspuiston arvot. Näkymä Oy.

EHEÄ 1950-LUVUN KAUPUNKIKUVALLINEN KOKONAISUUS

Puiston vanhin osa yhdessä samaan aikaan valmistuneiden Raisiontien asuinkerrostalojen ja katumiljöön kanssa muodostaa eheän 1950-luvun kaupunkikuvallisen kokonaisuuden, joka ilmentää ajan hengen mukaisia suunnitteluperiaatteita.

PUISTON VANHIMMAT JA SÄILYNEIMMÄT OSAT

Ratsaspuiston vanhimalla ja säilyneimmällä osa-alueella on edelleen hahmotettavissa alkuperäisen 1950-luvun lopulta oleva eleetön sommitelma, joka on todennäköisesti arvostetun puutarha-arkkitehdin, Helsingin kaupunginpuutarhurin Bengt Schalinin laatima.

ALKUPERÄISEN 1950-LUVUN LOPUN TOTEUTUKSEN MUKAISET SÄILYNEET PUISTOKÄYTÄVÄT

Toteutunut käytäväsommitelma poikkei alkuperäisestä suunnitelmapiirustuksen mukaisista käytävistä.

ALKUPERÄISEEN TOTEUTUNEeseen SOMMITELMAAN KUULUNEET JA SÄILYNEET ISTUTUKSET

Puistossa on säilynyt vain osa Bengt Schalinin aikaisesta lajistosta: muuton leikattu oraphilaja-aita (Crataegus), nietospensas (Deutzia), koivurivi (Betula pendula), pajut (Salix), koristeomenpuut (Malus) ja lehtikuuset (Larix).

PUISTON PERUSHAHMON KANNALTA MERKITTÄVÄ LUONNONPUUSTO, JOKA ON SÄILYTETTY OSANA ALKUPERÄISTÄ SOMMITELMAA

Puiston rakentamisessa hyödynnettiin paikan luonnonpuustoa (koivu, vaahtera ja mänty) puula-ajalle tyypilliseen tapaan, joista suuri osa kasvaa edelleen puistossa. Luonnonpuustoa täydennettiin istutetuilla puistopuilla luonnonpuuston lomaan ja erityisesti niille alueille, joilla ei kasvanut säilytettävää luontaista puustoa.

VANHA METSÄ

Ratsastien eteläpuolella 1700-1800-luvulta asti metsäisenä säilynyt alue. Metsäselänteiden Tilkanvirta- ja Ratsastien-ajalle seuraava reuna seuralle vanhaa tielinjausta 1800-luvulta.

KAUPUNKIKUVALLINEN MERKITTÄVÄ PUU / PUURYHMÄ / PUURIVI

Puiston kookas puusto muodostaa merkittävän kaupunkikuvallisen elementin alueen katu- ja puistonäkymissä, merkittävistä puuryhmistä mainittakoon lehtikuuset Kiskontien varressa sekä puiston keskellä olevat koivujen ja vaahteroiden ryhmät.

KAUPUNKIKUVALLINEN MERKITTÄVÄ METSÄSELÄNTEEN REUNA

Ratsastien eteläpuolinen metsäselänteiden reuna muodostaa kaupunkikuvallisesti merkittävän aiheen.

KAUPUNKIKUVALLINEN MERKITTÄVÄ PUISTONÄKYMÄ

KAUPUNKIKUVALLINEN MERKITTÄVÄ KATUNÄKYMÄ

KAUPUNKIKUVALLINEN MERKITTÄVÄ PUISTON JULKISIVU

KAUPUNKIKUVALLINEN MERKITTÄVÄ RAKENNUKSEN JULKISIVU

MAISEMALLISESTI PUISTOTILA LIITTYY SAUMATTOMASTI PUISTOA REUNUSTAVIIN RAISIONTIEN ASUINRAKENNUSTEN PIHOIHIN

Ajalle tyypilliseen tapaan puistotila soljuu vapaasti piha-alueille ja pihan väreä kasvillisuus täydentää puistokuvaa.

PUISTON JA KAUPUNGINOSAN IDENTITEETTIÄ LIITTYVÄ MAAMERKKI

A. Kurki on laskeutunut-veistos

B. Lämpökeskuksen piippu

VIHERYHTEYS

Puisto on osa Keskuspuistoa ja Pikku-Huopalahden viheralueita yhdistävää viheralueiden ketjua. Viheryhityksellä on sekä virkistysellistä ja ekologista merkitystä.

PUISTOALUEEN RAJA

Vaalittavat ominaispiirteet

- Eleetön 1950-luvun käytävsommitelma ja alkuperäisen sommitelman mukaiset istutukset; koivurivi, orapihlaja-aidat, lehtikuuset ja pajuryhmät sekä luontainen puusto (koivut, vaahterat, männyt)
- Puiston saumaton liittyminen Raisiontien korttelien piha-alueisiin
- Puistoalueen yhteys Kiskontielle
- Nurmialueelta nousevat runkopuut
- Monipuolinen 1950-luvun pensaslajisto
- Ratsastietä ja Tilkanviertoa reunustavat metsäalueet ja niiden läpi kulkeva reitti

tai mahdollisesti jo 1956. Puistossa on mahdollisesti säilynyt kaupunginpuutarhuri Bengt Schalinin aikaista lajistoa (Schalin lähti virasta kesällä 1957). Maastoinventointien aikana arvioidun pensaiden iän ja vanhan valokuva-aineiston perusteella on voitu tehdä kuitenkin joitakin päätelmiä alkuperäisestä kasvillisuudesta. Alkuperäisistä pensasistutusaiheista näyttäisi säilyneen puistoalueen ja pihojen väliin asettuva muotoon leikattu orapihlaja-aita (*Crataegus*) sekä vanhan lämpövoimalan sivustolla kasvava nietospensas (*Deutzia*), joka on Schalinille tyypillistä lajistoa. Myöhemmistä istutuksista mainittakoon KESKAS-istutuksina tehdyt kiiltoheidet (*Viburnum lentago*) sekä päiväkodin ja puiston välissä kasvavat jasmikkeet (*Philadelphus*). Alkuperäisestä istutetusta puustosta on säilynyt puiston reunaan alun perin istutettu koivurivi, kentän länsipäädyn pajut (*Salix*), kentän itäpäädyn koristeomenapuut sekä puiston pohjoisosan lehtikuuset (*Larix*). Suuri osa puiston puustosta on osana sommitelmaa säilytettyä vanhaa luonnonpuustoa (koivuja, vaahteroita ja mäntyjä) sekä 2000-luvun kunnostuksen ja laajennuksen aikana tehtyjä puuistutuksia, joista mainittakoon punatammet (*Quercus rubra*), rusokirsikat (*Prunus sargentii*) sekä kujapajut (*Salix x fragilis*). Puistoon on sittemmin tehty myös täydennysistutuksia Mustilan-taimista (amurinvaahtera, vuorihemlocki, punavaahtera).

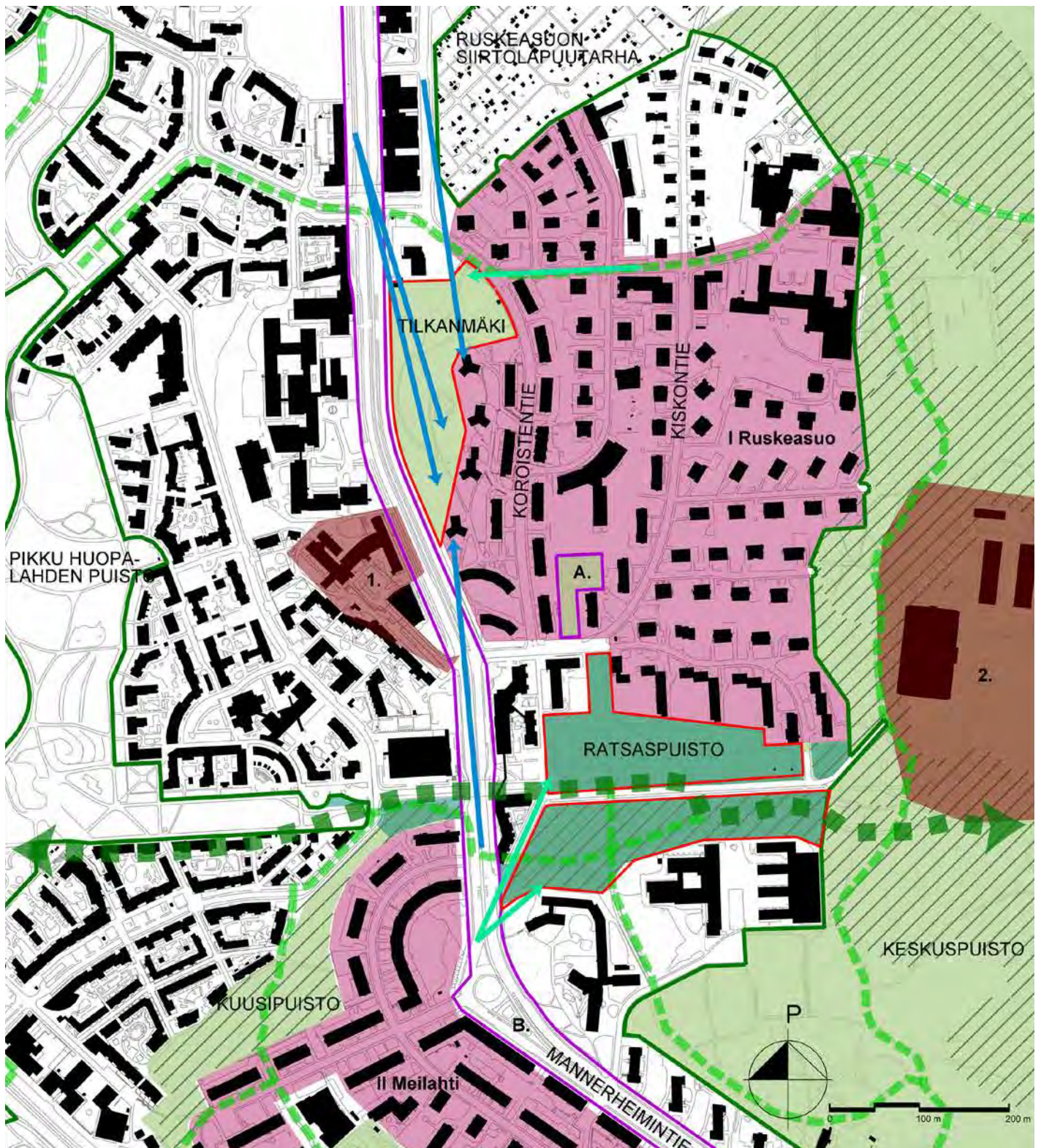
2000-luvun kunnostuksen ja laajennuksen jälkeen puistosta on muodostunut suosittu kaupunginosapuisto. Puiston länsiosaan sijoitettu kurkiveistos luo puistolle tunnistettavuutta ja omaa identiteettiä.

Ratsastien eteläpuolella oleva metsäalue on merkittävä osa kaupungin puustoista ja metsäistä verkostoa. Metsäalue muodostaa yhdessä puistoalueen kanssa tärkeän itä-länsisuuntaisen virkistys- ja ekologisen viheryhteyden, joka yhdistää Pikku Huopalahden alueen Keskuspuistoon. Kaupunkikuvallisesti merkittävän metsäselänteen reuna seurailee vanhaa tielinjausta 1800-luvulta.

Ylhäällä näkymä puistoon 1960-luvulla istutetuista lehtikuusista. ST.

Alhaalla näkymä puiston vanhimma osasta. Puistossa on säilynyt alkuperäistä luontaista puustoa. NA..

MERKINTÖJEN SELITYKSET

- RKY-ALUEET**
 1. Puolustusvoimien 1930-luvun arkkitehtuuri Helsingissä
 2. Olympiarakennukset
- ASUNTOALUEKOKONAISUUS**
 Puistot ovat merkittävä osa Ruskeasuon asuinalueita, joka suunniteltiin ja rakennettiin kokonaisuutena 1940-1950-luvulla. (Yleiskaava 2016, Helsingin kulttuurihistoriallisesti, rakennustaiteellisesti ja maisemakulttuurin kannalta merkittävät alueet)
 I. Ruskeasuo
 II. Meilahti
- ARVOYMPÄRISTÖT**
 Helsingin yleisten alueiden arvoympäristökohteet ovat historiallisesti tai kulttuurihistoriallisesti merkittäviä kohteita tai edustavat tietyn aikakauden kaupunkirakennustaidetta, suunnitteluhanteita tai tunnettujen suunnittelijoiden töitä esimerkiksi tavalla.
 A. Kiskontien puisto
 B. Mannerheimintie

- VIHERLINJAYHTEYS (VISTRA)**
 Laajojen virkistysalueiden välinen, sijainniltaan ohjeellinen yhteys, viherakseli tai puistojen sarja, joka palvelee virkistys- ja/tai ekologisen yhteytenä. Ratsaspuisto muodostaa yhdessä metsäalueen kanssa tärkeän itä-länsisuuntaisen virkistys- ja ekologisen viheryhteyden, joka yhdistää Pikkuhuopalahden alueen Keskuspuistoon.
- VIHER- JA VIRKISTYSVERKOSTOA TÄYDENTÄVÄ YHTEYS (VISTRA)**
- METSÄ- JA PUUSTOINEN VERKOSTO**
- VIHERSORMI**
- PITKÄ KAUPUNKINÄKYMÄ KOHTI MAAMERKKINÄ TOIMIVAA RAKENNUSTA**
- KAUPUNKIKUULLISESTI MERKITTÄVÄ NÄKYMÄ KOHTI PUISTOA**
- AIKAKAUDELLEEN TYYPILLINEN PUISTO**
- VIHERLINJAN PUISTO (VISTRA)**
- SELVITYSALUEEN RAJA**

Viereisellä sivulla on laaja arvotarkastelu selvitysalueen ympäristöstä. Näkymä Oy.

Yllä on ilmakuva vuodelta 1998. Etualalla on Ruskeasuon rakennuskantaa ja oikealle jäävät Tilkanmäen tähtitalot. Kuvan halkaisee Mannerheimintie, jonka toisella puolella sijaitsee entinen keskus-sotilassairaala. Kuvan taustalla sijaitsee Pikku Huopalahti. Scan Foto. HKMKA.

Tilkanmäki

Kallioiselle rinteelle sijoittuva Tilkanmäki on aikakaudelleen tyypillinen ja kaupunkikuvallisesti merkittävä puisto Ruskeasuon asuinalueen reunalla.

Puisto on merkittävä osa Ruskeasuon asuinaluekokonaisuutta, joka suunniteltiin ja rakennettiin 1940-1950-luvulla. Vuoden 1950 asemakaavassa puisto suunniteltiin osaksi kallioselänteeseen päälle sijoittuvien tornitalojen kokonaisuutta. Puisto liittyy saumattomasti kallion päälle rakennettuihin tähtitalojen puistomaisiin suurpihoihin. Puistoalue kallioineen toimii asemakaavalla sittemmin suojeltujen tornitalojen jalustana.

Puisto muodostaa eheän 1950-luvun kaupunkikuvallisen kokonaisuuden samaan aikaan valmistuneiden tornitalojen kanssa. Maisemallisesti puisto liittyy saumattomasti ympäröivien rakennusten pihapiireihin ajalle tyypilliseen tapaan. Puiston laajat avokalliot mahdollistavat vapaat näkymät kohti tähtitaloja ja ovat kaupunkikuvassa leimaa antava tekijä. Tornitalot ja sen alapuolelle levittäytyvä puistoalue kallioineen on merkittävä kaupunkikuvallinen elementti Mannerheimintien katumaisemassa sekä kaupunkiin saapumisen maisemassa. Kallioalueen kasvillisuus ja kallioniityt sekä puiston länsiosan vehreässä puistorinteessä kasvavat kookkaat komeat männyt ovat merkittäviä maisemakuvassa ja antavat puistonosalle identiteettiä. Alue on kaupunkikuvallisesti ja maisemallisesti merkittävä, erityisesti Koroistentien ja Tenholantien katunäkymissä.

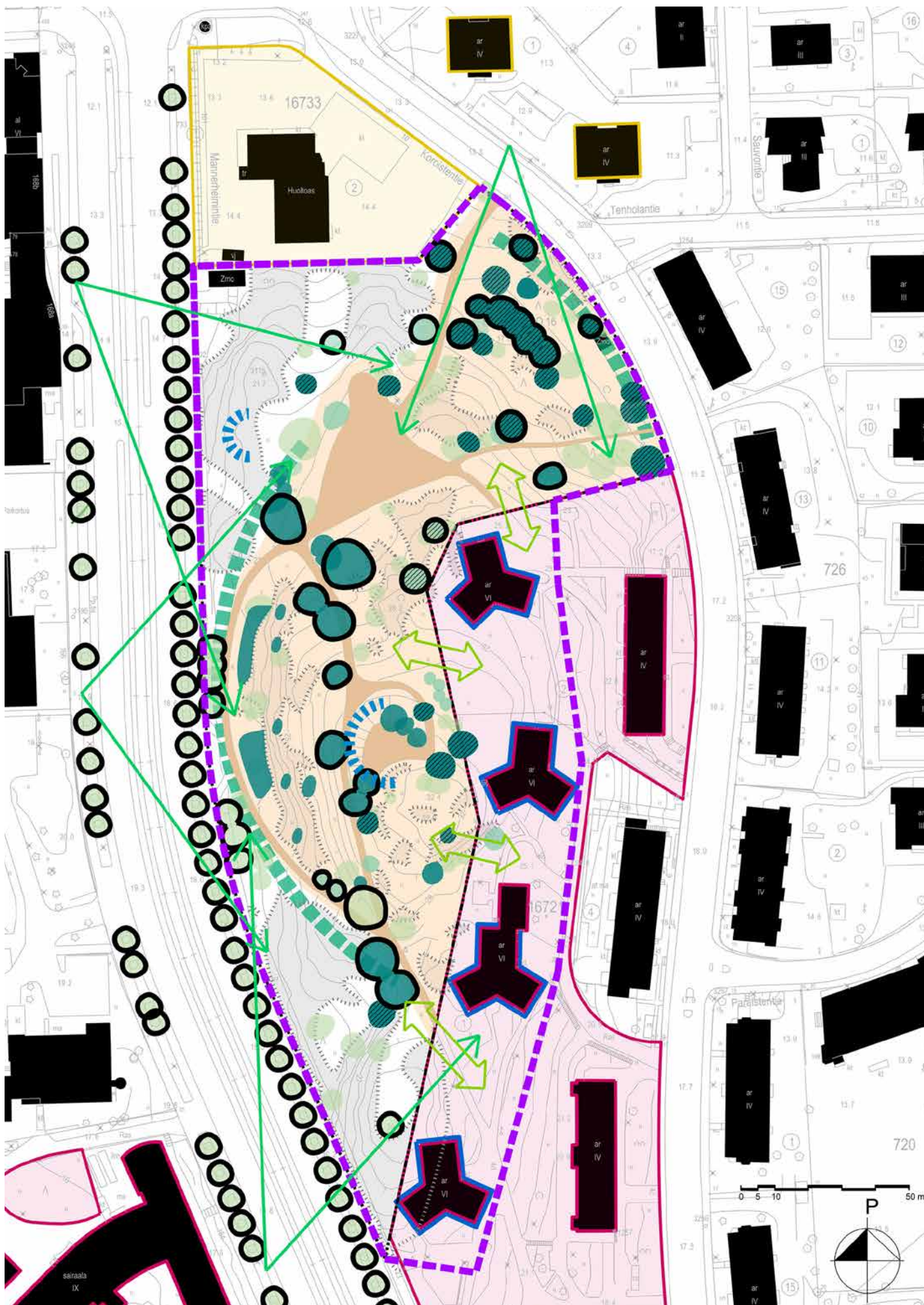
Puiston 1950-luvun lopun eleettömän sommitelman perusrunko on mahdollisesti arvostetun puutarha-arkkitehdin, Helsingin kaupunginpuutarhurin Bengt Schalinin laatima. Eleetön sommitelma ilmentää ajan hengen mukaisia suunnitteluperiaatteita. Puistosuunnitelma ei ole säilynyt, eikä sellaista todennäköisesti koskaan laadittu, vaan käytävät linjattiin ja istutusten paikat katsottiin vasta työmaalla ajalle tyypilliseen tapaan. Puisto rakennettiin kokonaan kaupunginpuutarhuri Jonne Törmän aikana.

Puiston keskiosissa on edelleen hahmotettavissa alkuperäinen 1950-luvun lopulta oleva sommitelma näköalapaikkoihin sekä kaartuilevine käytävineen. Puiston läntisemmän osan puistokäytävien sommitelma ei ole säilynyt, mutta on palautettavissa. Istutusten myöhemmät kerrostumat ovat heikentäneet joiltakin osin puiston alkuperäisiä ominaispiirteitä. Puiston rakentamisessa hyödynnettiin paikan luonnonpuustoa pula-ajalle tyypilliseen tapaan, joista suuri osa kasvaa edelleen puistossa. Puuistutukset tehtiin luonnon puuston lomaan ja niille alueille, jonne saatiin kallion päälle riittävästi kasvualustaa.

Viereisellä sivulla näkymä kohti Tilkanmäen tähtitaloa. Puiston koillisosassa on säilynyt luontaisia mäntyjä. ST.

Alla on näkymä Tilkanmäen näköalapaikan alapuolelta kohti Tilkan sairaalaa. Puiston jalavat ovat maisemallisesti merkittäviä. ST.

Tilkanmäen arvot. Näkymä Oy.

Puiston alkuperäisistä istutuksista on säilynyt joitakin vuorija kynäjalavia (Ulmus), ruotsinpihlaja (Sorbus intermedia), pihasyreenit (Syringa vulgaris) ja kanukat (Cornus). Puiston länsireunan perennaistutus on aiheena säilynyt, mutta sen lajit ovat vaihtuneet vuosien saatossa. Kallion koloihin istutetut herttavuorenkilvet (Bergenia cordifolia) lienevät alkuperäisiä. Alkuperäisiä istutusluetteloita ei ole löytynyt, joten puiston alkuperäisestä pensaslajistosta ei ole tietoa. Ilmakuvista voidaan kuitenkin nähdä, että vain osa alkuperäisistä pensasistutuksista on säilynyt. Myöhemmistä istutuksista mainittakoon pilarimännyn (Pinus sylvestris 'Fastigiata'), saksanpihlajat sekä Mannerheimintien varteen tehty koristeomenapuuistutus (Malus sp). Puistossa on useita luontaisia kalliomäntyjä ja komeita mäntyryhmiä, jotka säilytettiin osana sommitelmaa.

Tilkanmäki on osa itä-länsisuuntaista viher- ja virkistysverkostoa täydentävää yhteyttä (VISTRA). Puistoalue tukee Tenholantietä pitkin kulkevaa itä-länsi suuntaista viheryhteyttä.

Puiston Koroistentien puolella on Mannerheimintien melualueelta suojattu vihreä alue, minkä kautta on tärkeä saapumisreitti Ruskeasuon asuinalueelta puistoon.

Vaalittavat ominaispiirteet

- Eleetön 1950-luvun käytävisommitelma ja alkuperäisen sommitelman mukaiset istutukset; jalavat, syreenit sekä luontaiset männyt
- Laajat avokalliot ja monipuolinen kalliokasvillisuus, kalliioniityt
- Puiston saumaton liittyminen tähtitalojen piha-alueisiin
- Näköalapaikka
- Laajat näkymät tähtitaloille

MERKINTÖJEN SELITYKSET

EHEÄ 1950-LUVUN KAUPUNKIKUVALLINEN KOKONAISUUS.

Puiston yhdessä samaan aikaan valmistuneiden tähtitalojen kanssa muodostaa eheän 1950-luvun kaupunkikuvallisen kokonaisuuden, joka ilmentää ajan hengen mukaisia suunnitteluperiaatteita.

1950-LUVULTA PERÄISIN OLEVA PUISTOSOMMITELMA.

Tilkanmaalla on edelleen hahmotettavissa alkuperäinen 1950-luvun lopulta oleva eleeen sommitelma, joka on todennäköisesti arvostetun puutarha-arkkitehdin, Helsingin kaupunginpuutarhurin Bengt Schalinin laatima. Puistosuunnitelma ei ole säilynyt, eikä sellaista todennäköisesti koskaan laadittu, vaan käytävät linjattiin ja istutusten paikat katsottiin vasta työmaalla Schalinille tyypilliseen tapaan. Puiston keskiosissa on edelleen hahmotettavissa alkuperäinen 1950-luvun lopulta oleva sommitelma näköalapaikkoineen sekä kaartuilevine käytävineen.

ALKUPERÄISEN 1950-LUVUN LOPUN TOTEUTUKSEN MUKAISET SÄILYNEET PUISTOKÄYTÄVÄT.

ALKUPERÄISEEN TOTEUTUNEeseen SOMMITELMAAN KUULUNEET JA SÄILYNEET ISTUTUKSET. Puiston alkuperäisistä Schalinin alkaisista istutuksista on säilynyt vuori- ja kynäjalavia (Ulmus), ruotsinpihlaja (Sorbus intermedia), pihasyreenit (Syringa vulgaris) ja kanukat (Cornus).

PUISTON PERUSHAHMON KANNALTA MERKITTÄVÄ LUONNONPUUSTO, JOKA SÄILYTETTIIN OSANA ALKUPERÄISTÄ SOMMITELMAA. Puiston rakentamisessa hyödynnettiin paikan luonnonpuustoa (mäntyjä) pula-ajalle tyypilliseen tapaan, jotka kasvavat edelleen puistossa. Puuistutukset tehtiin luonnon puuston lomaan ja niille alueille, jonne saatiin kallion päälle riittävästi kasvualustaa.

KAUPUNKIKUVALLISESTI MERKITTÄVÄ PUU / PUURYHMÄ / PUURIVI.

Puiston kookas puusto sijoittuu väljästi kallioiden puistoalueelle. Puiden siluetit piirtyvät taivasta vasten etenkin Mannerheimintien suunnasta katsottuna. Puut kehystävät puistoon ympäröiviltä kaduilta avautuvia näkymiä. Merkittävistä puuryhmistä mainittakoon ilmeikkaat männyt eripuolella puistoa, erityisesti puiston vihreässä länsiosassa sekä puiston keskellä kasvavat kynä- ja vuorijalavat.

KAUPUNKIKUVALLISESTI MERKITTÄVÄT KALLIOALUEET. Helsingin kaupunki- ja puistonäkymille tyypilliset selänteiden reuna-alueille sijoittuvat avokalliot ovat muistumia alueen maiseman historiasta.

KAUPUNKIKUVALLISESTI MERKITTÄVÄ PUISTON JULKISIVU

KAUPUNKIKUVALLISESTI MERKITTÄVÄ KAUPUNKI- TAI PUISTONÄKYMÄ

NÄKÖALAPAikka

MAISEMALLISESTI PUISTOTILA LIITTYY SAUMATTOMASTI TÄHTITALOJEN PUISTOA REUNUSTAVIIN PIHOIHIN. Ajalle tyypilliseen tapaan puistotila soljuu vapaasti piha-alueille ja pihan vihreä kasvillisuus täydentää puistokuvaa.

PUISTON JA KAUPUNGINOSAN IDENTITEETTIIN LIITTYVÄ MAAMERKKI / KAUPUNKIKUVALLISESTI MERKITTÄVÄ RAKENNUKSEN JULKISIVU. Tähtitalot, Tilkkä

KAUPUNKIKUVAAN HEIKENTÄVÄT, POIKKEAVAT ALUEET JA RAKENNUKSET

KAAVASSA SUOJELLUT ALUEET

KAAVASSA SUOJELLUT RAKENNUKSET. Tähtitalot, Tilkkä

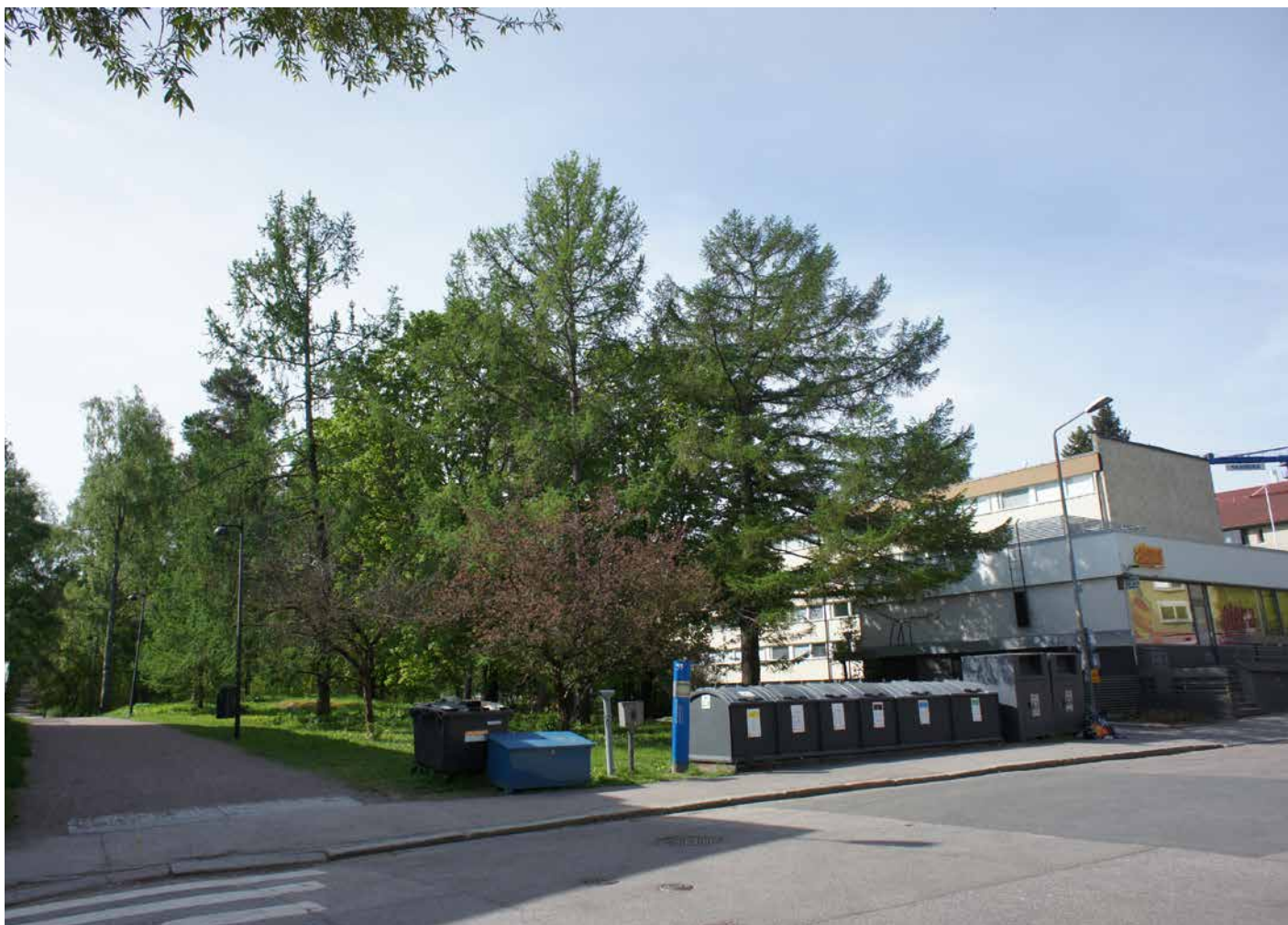
PUISTOALUEEN RAJA

Ylinnä näkymä puiston länsiosasta tähtitaloja. ST.

Keskellä näkymä Tilkanmäen rauhallisesta koillisosasta, jossa kasvaa mm. luontainen männikkö sekä kallioniittyjä. ST.

Alinna näkymä Tilkanmäen eteläosista, missä puisto ja pihat liittyvät saumattomasti toisiinsa, eikä puiston rajaa näy. ST.

Arvoja heikentäviä tekijöitä ja arvojen suhde yleiskaavan tavoitteisiin

Ratsaspuistossa puistoalueen vaihteittain muodostuminen näkyy käytävien runsaana määränä ja kokonaissommitelman pirstaleisuutena ja hajanaisuutena. Puistossa on useita toisistaan poikkeavia osa-alueita, eikä puistoalue hahmotu kokonaisuutena. Ratsaspuiston Kiskontietä rajaavaan osaan, puistoon sisääntuloon on sijoittunut kierrätyspiste. Ratsaspuiston leikkialueiden yleinen kuluneisuus vaikuttavat puiston yleisilmeeseen heikentävästi.

Tilkanmäen virkistyskäyttöä heikentää Mannerheimintien liikennemelu, eikä puiston suojaisimman osan oleskelupaikka ole säilynyt.

Yleiskaavassa puistot sijoittuvat Ruskeasuon asuntovaltaiseen alueeseen (A2 ja A3) sekä Mannerheimintien varrelle merkittyyn kantakaupunkialueeseen (C2). Molemmat merkinnät sisältävät muiden käyttötarkoitusten lisäksi myös puisto- ja virkistysalueita. Yleiskaavan mahdollistama täydennysrakentaminen on kuitenkin ristiriidassa puistojen kulttuurihistoriallisten ja maisemallisten arvojen kanssa. On tiedostettava, että mahdollisen täydennysrakentamisen vaikutukset hyvin säilyneisiin ja aikakaudelleen tyypillisiin puistoihin sekä tärkeisiin viheryhteyksiin ovat huomattavat. Puistoalueiden arvot tulee tunnistaa lähtökohtana asemakaavatasoisessa suunnittelussa.

Ylinnä näkymä Ratsaspuiston pohjoisosasta, joka rajatuu Kiskontiehen. Kierrätyspisteen sijoitus puiston sisääntuloon on epäonnistunut. ST.

Alinna näkymä Ratsaspuiston keskiosan leikkiapaikasta. ST.

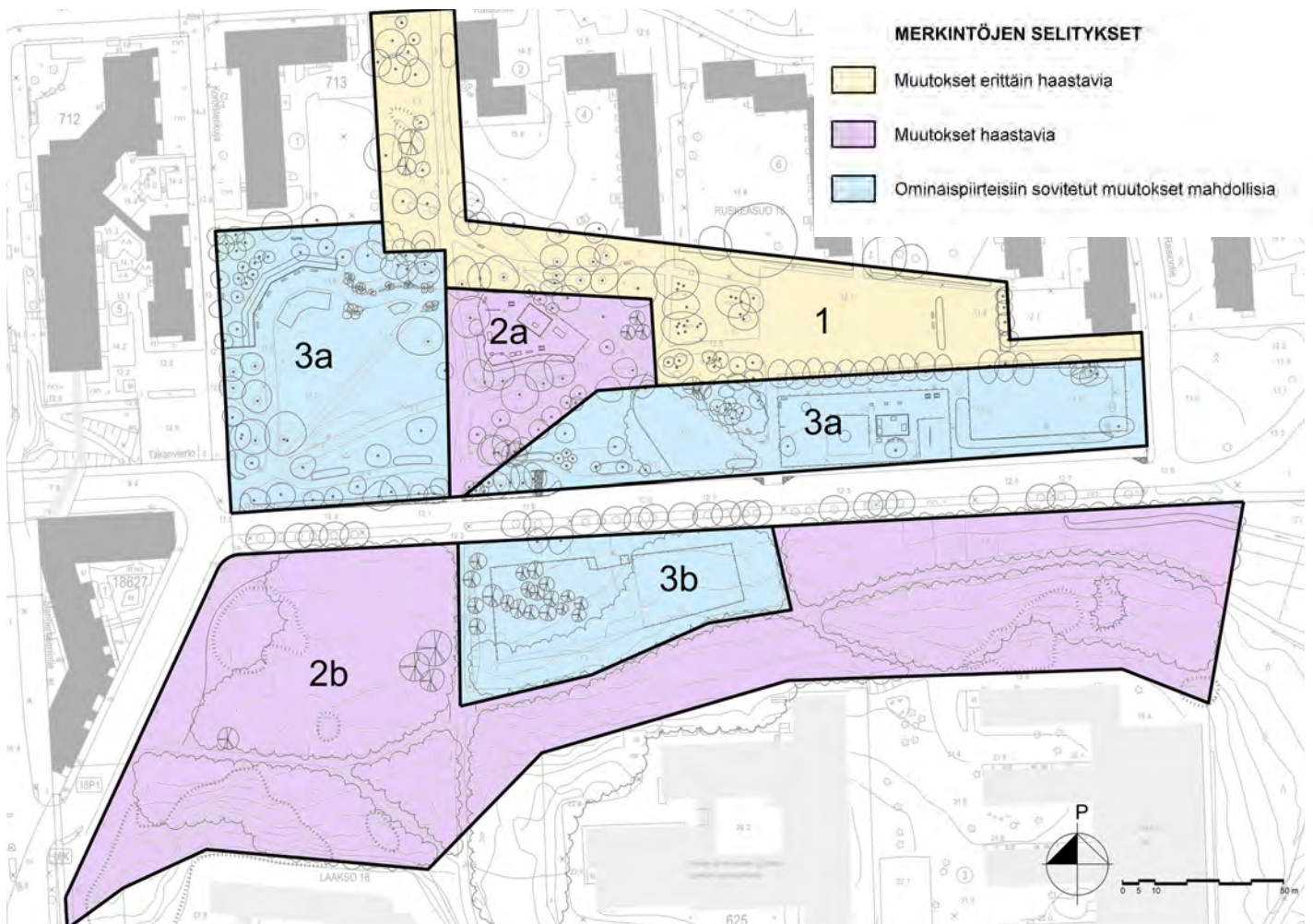

5 Alueiden muutoksensietokyky

Herkkyystarkastelussa on arvioitu selvitysalueiden muutoksensietokykyä puistojen kulttuurihistoriallisten ja maisemallisten arvojen perusteella ja viherympäristön näkökulmasta. Voimassa olevan yleiskaavan mahdollistaman rakennetun ympäristön tiivistymisen ja täydennysrakentamisen vaikutuksia Ruskeasuon alueen puistoihin ei ole tässä työssä arvioitu. Lähtökohtaisesti heikoiten muutosta sietävät alkuperäisessä asussaan säilyneet rakennetut puistoalueet sekä luonnontilassa säilyneet alueet. Muutoksensietokykyä on arvioitu neliportaisella asteikolla:

- Muutokset erittäin haastavia
- Muutokset haastavia
- Ominaispiirteisiin soveltuvat muutokset mahdollisia
- Muutokset mahdollisia.

Muutoksensietokykyä on kuvattu alueittain ja tekstien yhteydessä olevat numerot viittaavat karttaan. Aluekohtaisissa teksteissä on pyritty kuvaamaan millaiset muutokset ovat alueella mahdollisia tavoiteltu ja millaiset haastavia. Muutokset kohti alkuperäistä tilahahmon palauttamista tai yhtenäistä puistokokonaisuutta ovat yleensä mahdollisia.

Ratsaspuisto

1. Ratsaspuiston vanhin ja säilynein osa-alue. Alueella on edelleen hahmotettavissa alkuperäinen 1950-luvun lopulta oleva eleetön sommitelma. Puistoalue muodostaa kaupunkikuvallisesti eheän 1950-luvun lopun kokonaisuuden sitä ympäröivien rakennusten ja niiden pihapiirien kanssa. Maisemallisesti puisto liittyy saumattomasti ympäröivien rakennusten pihapiireihin ajalle tyypilliseen tapaan. Kohteen ominaispiirteisiin ja säilyneisyyteen, alkuperäiseen sommitelmaan, yhtenäiseen kaupunkikuvaan ja aluekokonaisuuteen vaikuttavat muutokset ovat erittäin haastavia. Mahdolliset toimenpiteet tulee kohdistaa alkuperäisen sommitelman ja aluekokonaisuuden ylläpitämiseen tai palauttamiseen.

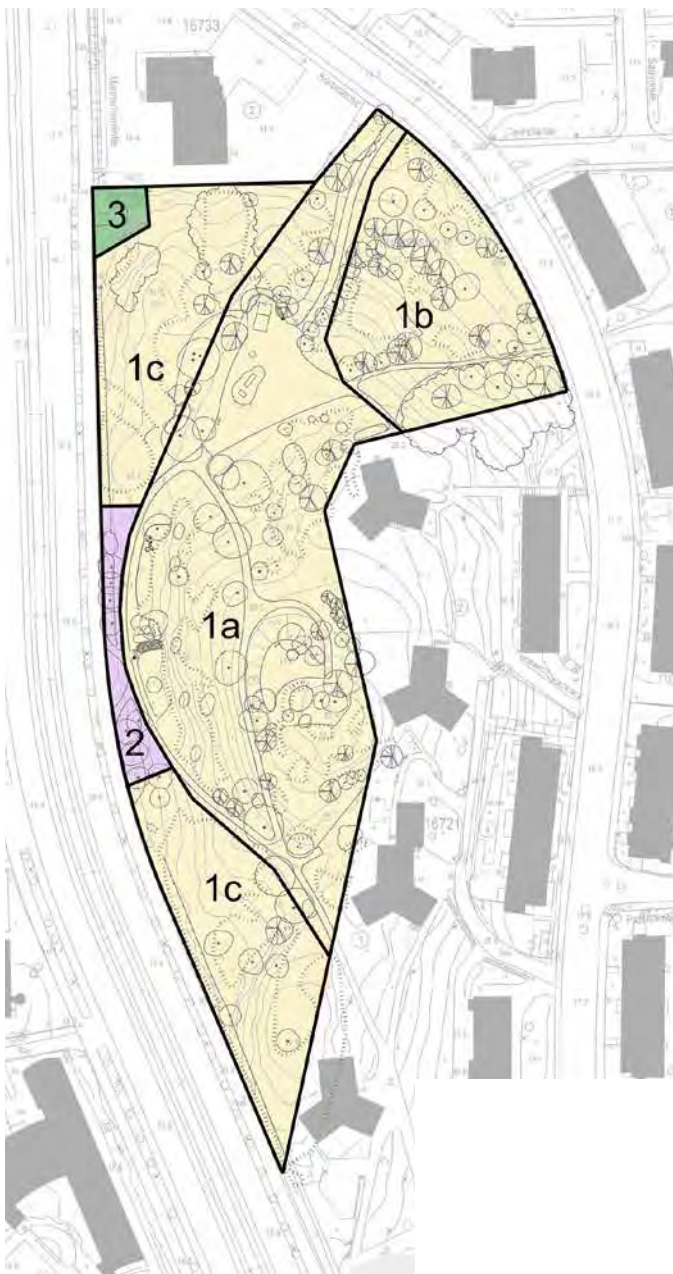
2 a. Ratsaspuiston osa, jossa on säilynyt elementtejä alkuperäisestä 1950-luvun sommitelmasta. Alue on kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti arvokas. Muutokset alueella ovat haastavia. Alue on herkkä sellaisille muutoksille, jotka heikentävät alueen maisemakuvaa tai alueen liittymistä alkuperäiseen kokonaisuuteen tai hävittävät 1950-luvun sommitelman elementtejä. Mahdollisten muutosten tulee olla hienovaraisia, alueen ominaispiirteisiin sovitettuja ja pyrkiä alkuperäisen tilahahmon ja tunnelman säilyttämiseen, ylläpitoon tai palauttamiseen.

2 b. Maisemallisesti merkittävä selänteen reunametsä on tärkeä osa metsäverkostoa sekä Keskuspuistosta kohti länttä työntyvää viheryhteyttä. Metsäselänteen län- sireuna seurailee vanhaa tielinjausta 1800-luvulta. Haapa- valtaisessa sekametsässä kasvaa komeita yli 100-vuotiaita

mäntyjä. Muutokset alueella ovat haastavia. Alue on herkkä sellaisille muutoksille, jotka heikentävät alueen maisemakuvaa, viheryhteyttä, metsäverkoston jatkuvuutta tai virkistysarvoja.

3a. Ratsaspuiston katuihin rajautuvat kaupunkikuvallisesti herkät alueet. Puiston osa on Ruskeasuon asuin- alue – ja viheraluekokonaisuuden kannalta tärkeä ja puiston reuna-alueiden puisto on tärkeä osa katunäkymiä. Alueilla on suuri merkitys osana Keskuspuistosta länteen jatkuvaa viherlinjaa. Ominaispiirteisiin sovitettut muutokset mahdollisia. Alue kestää muutoksia, jotka ovat sovitettu alueen ominaispiirteisiin ja jotka vahvistavat liittymistä aluekokonaisuuteen. Alueille voidaan sijoittaa rakenteita ja palveluita, jotka tukevat puistokokonaisuutta ja parantavat puiston virkistyskäyttöä ja asemaa asuinalueen keskeisenä toiminnallisena puistoalueena. Toimenpiteet ja toiminnot tulee olla sovitettuja miljööseen.

3b. Metsäselänteen reunaan sijoittuva metsäinen koira- puisto. Ominaispiirteisiin sovitettut muutokset mahdollisia. Alue kestää muutoksia, jotka ovat alueen ominaispiirteisiin sovitettu ja jotka pyrkivät alueen säilymiseen metsäisenä.

MERKINTÖJEN SELITYKSET

- Muutokset erittäin haastavia
- Muutokset haastavia
- Muutokset mahdollisia

1b. Tilkanmäen 1950-luvulla rakennettu puistoalueen osa, jossa on säilynyt elementtejä alkuperäisestä 1950-luvun lopulta olevasta sommitelmasta. Vihreässä puistorinteessä kasvavat kookkaat komeat männyt ovat merkittäviä maisemakuvassa ja antavat puistonosalle identiteettiä. Alkuperäiseen sommitelmaan kuulunut oleskelualue mäntytien alla on hävinnyt. Alue on kaupunkikuvallisesti ja maisemallisesti merkittävä, erityisesti Koroistentien ja Tenholantien katunäkymissä. Puistoalue tukee Tenholantietä pitkin kulkevaa itä-länsi suuntaista viherysteyttä. Puiston reuna on Ruskeasuon asuinalueen puolelta ainoa yleisten alueiden kautta kulkeva saapumisreitti puistoon. Kohteen ominaispiirteisiin ja säilyneisyyteen, alkuperäiseen sommitelmaan, yhtenäiseen kaupunkikuvaan ja aluekokonaisuuteen vaikuttavat muutokset ovat erittäin haastavia.

1c. Tilkanmäen kaupunkikuvallisesti ja maisemallisesti merkittävä kallioiset reuna-alueet ovat merkittävä osa alkuperäistä puistosomitelmaa. Puiston laajat avokalliot muodostavat tunnistettavan maisemallisen aiheen saavuttaessa Mannerheimintietä pitkin kaupunkiin ja jalustan kallon päällä seisoville korkeille tähtitaloille. Laajat avoimet kallioalueet mahdollistavat näkymiä molempiin suuntiin. Kohteen ominaispiirteisiin ja säilyneisyyteen, luonnontilaiseen avokallioon, yhtenäiseen kaupunkikuvaan ja aluekokonaisuuteen vaikuttavat muutokset ovat erittäin haastavia. Mahdollisilla toimenpiteillä tulee pyrkiä avoimen maisematalan säilyttämiseen ja herkin kalliokasvillisuuden ylläpitämiseen tai palauttamiseen.

2. Tilkanmäen Mannerheimintiehen rajautuva kapea osa-alue, jonka istutukset ja puistokäytävät ovat peräisin 1990-luvulta. Alue on osa puiston julkisivua ja reuna-alueen vihreä kasvillisuus on merkittävä osa Mannerheimintien katunäkymiä. Ominaispiirteisiin sovitettavat muutokset mahdollisia. Alue on kaupunkikuvallisesti merkittävä, ja se kestää vähäisiä muutoksia, jotka ovat sovitettu alueen kaupunkikuvaan, ominaispiirteisiin ja tukevat 1950-luvun puistokokonaisuutta tai lisäävät virkistyskäyttöä.

3. Tilkanmäen puistoalueen kulma, johon sijoitettu muuntamo 2000-luvun alussa. Muuntamo sijaitsee Mannerheimintien tasossa ja alue liittyy visuaalisesti pohjoispuolella olevaan huoltamoalueeseen. Osa-alue ei hahmotu osaksi puistoaluetta. Muutokset mahdollisia. Mikäli alueeseen kohdistuu muutoksia, tulee sen kaupunkikuvallisia vaikutuksia tarkastella osana Tilkanmäen kokonaisuutta.

Tilkanmäki

1a. Tilkanmäen 1950-luvulla rakennettu puistoalueen osa, jossa on edelleen hahmotettavissa alkuperäinen 1950-luvun lopulta oleva sommitelma näköalapaikkoineen sekä kaartuilevine käytävineen. Puistoalue muodostaa kulttuurihistoriallisesti ja kaupunkikuvallisesti merkittävän eheän 1950-luvun lopun kokonaisuuden sitä ympäröivien asemakaavalla suojeltujen tornitalojen ja niiden pihapiirien kanssa. Maisemallisesti puisto liittyy ajalle tyypilliseen tapaan saumattomasti ympäröivien rakennusten pihapiireihin. Kohteen ominaispiirteisiin ja säilyneisyyteen, alkuperäiseen sommitelmaan, yhtenäiseen kaupunkikuvaan ja aluekokonaisuuteen vaikuttavat muutokset ovat erittäin haastavia. Mahdolliset toimenpiteet tulee kohdistaa alkuperäisen sommitelman ja aluekokonaisuuden ylläpitämiseen tai palauttamiseen.

Lähteet ja kirjallisuus

Arkistolähteet

Helsingin kaupungin karttapalvelu

HKA = Helsingin kaupunginarkisto, Kokoelmatietokanta Sinetti, digitoidut aineistot

HKMKA = Helsingin kaupunginmuseon kuva-arkisto

KYMP = Helsingin kaupunkiympäristön arkisto

KA = Kansallisarkisto, digitoidut aineistot

KHKK= Kertomukset Helsingin kaupungin kunnallishallinnosta, Kokoelmatietokanta Sinetti, digitoidut aineistot

KK= Kansalliskirjaston digitaaliset aineistot

MV = Museoviraston historian kuvakokoelma

Painamattomat lähteet

Hyövälti, Maria. Puistoja Helsingin 1940–50-lukujen asemakaavoissa, Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto, 31.8.2012

Painetut lähteet ja kirjallisuus

Arkkitehtilehti 6-7/1951.

Erra, J. ja Pekkinen, P. (2001). Ruskeasuo: ajurikylästä kaupunginosaksi / Jyrki Erra & Pertti Pekkinen. Ruskeasuo-seura. Helsinki.

Erra, Jyrki et al., 2004. Ruskeasuo – Rakennetun ym-
päristön arvot ja ominaispiirteet, korjausrakentamisohjeet. Helsingin kaupunginsuunnitteluvirasto. Helsinki.

Erra, Jyrki. Ruskeasuon kaupunginosapolku. Ruskeasuo-Seura ry. Helsinki. 2010.

Helsingin viher- ja virkistysverkoston kehittämissuunnitelma VISTRA osa II, Helsingin kaupunki Kaupunkisuunnitteluvirasto, 2016.

Jung, Bertel. Suur-Helsingin asemakaavaehdotus. Helsinki 1918.

Kaupunginhallituksen mietinnöt vuodelta 1953, Helsingin kaupungin tarkistettu sijoitusohjelma vuosiksi 1954-1956.

Kaupunginhallituksen mietinnöt 1957, Investointitoimikunnan sijoitussuunnitelma vuosille 1958-1963

Kaupunginhallituksen mietintö nro 15 – 1938.

Kilkki, Minna. Tilkan verran tarinoita. 2008

Nya Pressen 12.4.1954

Ruskeasuolla tapahtuu: Ruskeasuo-seuran tiedotuksia.

Ruskeasuo-seura. 1954.

Viitteet

1 Jung, Bertel. Suur-Helsingin asemakaavaehdotus. Laatineet Eliel Saarinen ym. Helsinki 1918.

2 KHKK 1931, s. 34.

3 Erra 2002 s. 213-214. Murskaamon tiedot perustuvat Erran haastatteleminen Vanhan Ruskeasuon asukkaiden muistikuvii.

4 Vuoden 1945 (nro 2425) asemakaavanmuutoksen selostus, s. 1.

5 ”Uuden ratsastushallin ja siihen liittyvien tallien sijoituspaikkaa harkitessaan toimikunta on yksimielisesti tullut siihen tulokseen, että sopivin paikka on n. 800 m. Laakson ratsastuskentästä luoteiseen.” ”Rakennusten sijoittaminen ehdotetulle paikalle edellyttää tien rakentamista Turuntieltä hallille sekä hallin ja tallien ympäri.” Kaupunginhallituksen mietintö nro 15 – 1938, s. 2.

6 Vuoden 1945 (nro 2425) asemakaavanmuutoksen selostus, s. 1.

7 Vuoden 1945 (nro 2425) asemakaavanmuutoksen selostus, s. 4.

8 KHKK I 1947, s. 208. ”Sen johdosta, että kaupungin puistot, joiden suunnittelutyöt olivat olleet kiinteistötoimiston asemakaavaosaston tehtävänä, olivat jonkin verran kaavamaisia ja niiden piirustukset laadittu ilman puutarha-alan erikoistuntemusta, yleisten töiden lautakunta oli esittänyt, että mainitut suunnittelutyöt jätettäisiin vastedes rakennustoimiston puisto-osaston suoritettaviksi, lukuunottamatta sellaisia tapauksia, joissa oli kysymys yleisen liikenneväylän rakentamisesta, jolloin puiston suunnittelu tapahtuisi yhteistoiminnassa asemakaavaosaston kanssa. Koska kiinteistötoimiston ja rakennustoimiston johtosäännöissä ei ollut lähemmin määrätty kumman tehtäväksi puistojen sisäinen suunnittelu kuului, kaupunginhallitus päätti 9) tulkita kiinteistötoimiston johtosäännön 20 §:ssä ja rakennustoimiston johtosäännön 23 §:ssä olevia määräyksiä siten, että rakennustoimiston puisto-osasto toistaiseksi suorittaa puistojen sisäisen suunnittelun, kuitenkin niin, että kaupunginhallitus lopullisesti vahvistaa suunnitelmat hankittuaan niistä kiinteistölautakunnan lausunnon, ja että, mikäli puistoon tulee sijoitettavaksi rakennuksia taikka milloin yleiset asemakaavalliset seikat vaikuttavat puiston suunnitteluun, työn tulee tapahtua yhteistoiminnassa kiinteistötoimiston asemakaavaosaston kanssa.”

9 Rakennustoimiston puisto-osastoa koskeva johtosääntö: Kaupunginpuutarhurin tehtävänä on mm. ”laatia puisto-osastolla suoritettavien uudistojen suunnitelmat kustannusarvioineen ja valvoa näiden töiden suorittamista.” Suunnittelua koskeva johtosääntö annettiin jo vuonna 1932, silloin se koski erityisesti istutusten suunnittelua. Vuoden 1947 jälkeen puistojen suunnittelu siirtyi laajemmin puisto-osastolle. Johtosääntö tarkennettiin kaupunginpuutarhurin osalta vielä vuonna 1954, mutta suunnittelua koskeva johtosääntö säilyi tuolloin ennallaan. Helsingin kaupunginhallituksen mietintö nro 16 – 1932, s. 17. Helsingin kaupunginhallituksen mietintö nro 16 – 1954, s. 35.

10 KHKK 1955, s. 41.

11 KHKK 1957 II, s. 286.

12 Vielä keväällä 1956 kuvatussa ilmakuvassa ei näy merkkejä rakentamisesta.

13 Vuoden 1958 kunnalliskertomus s. 270, ”Edellisinä vuosina keskeneräisiksi jääneiden puistojen rakentamista jatkettiin. Lopullisesti saatiin kunnostetuksi Ohjaajan- ja Tolarintien välinen alue, Hämeentien kortteleiden n:o 665 ja 666 ja kadun välinen osa, Raisiontien ja Ruskeasuon leikkikenttä...”

14 KHKK 1952, s. 282

15 Kaupunginhallituksen mietinnöt vuodelta 1953, Helsingin kaupungin tarkistettu sijoitusohjelma vuosiksi 1954-1956. s. 26. ”Kvsto päätti 28. 5. 1952 kehoittaa Khta ryhtymään toimenpiteisiin kaupungin kesken-eräisten ja rakentamatta olevien -rakennusyritysten inventoimiseksi lähi-

vuosien tarvetta silmällä pitäen ja laatimaan kaupungille rakennusohjelman kolmen vuoden tähtämellä siten, että ohjelma joka toinen vuosi täydennetään niin, että se edelleen jatkuu 3-vuotiskauden sekä että ohjelman perusteella voidaan harkita, millaisiin rakennustarkoituksiin talous-arvioon vuosittain voidaan merkitä tarpeelliset määrärahat.” Kaupunginhallituksen mietinnöt vuodelta 1953, Mietintö nr18. Helsingin kaupungin tarkistettu sijoitusohjelma vuosiksi 1954-1956. s. 1.

16 Kaupunginhallituksen mietinnöt 1957, Investointitoimikunnan sijoitussuunnitelma vuosille 1958-1963. s. 131

17 Vuonna 1959 kaupunginhallitus oikeutti yleisten töiden lautakunnan talousarvioon merkittyjen määrärahojen jakoa muuttaen käyttämään vuoden 1958 määrärahoihin kuuluvia käyttämättömiä määrärahoja Tilkanmäen puistotöiden jatkamista varten. Kertomus Helsingin kaupungin kunnallishallinnosta 72 1959, s. 371. Vuoden aikana jatkettiin edellisinä vuosina keskeneräiseksi jääneiden puistojen rakentamista... Tilkanmäessä. KHKK 1960, s. 285. Vuoden aikana jatkettiin edellisinä vuosina keskeneräiseksi jääneiden puistojen rakentamista Keskuspuistoalueella, Tilkanmäellä... Lopullisesti kuntoon saatiin ... Tilkanmäki. KHKK 1961 II. s. 275.

18 Asemakaavamuutos nro 5216 ja sen selostus vuodelta 1962. Helsingin karttapalvelu.

19 Helsingin yleiskaava 1960. Vuonna 1960 laadittu yleiskaavaehdotus perustui pitkälti Saarisen Suur-Helsinki-suunnitelmaan. Vuonna 1918 esitelty Ruskeasuon eteläreunaa pitkin kulkeva valtakatu oli 1960-luvulle tultaessa muuttunut suunnitelmissa moottoritieksi.

20 KHKK 1961 I, s. 348, KHKK 1963 I, s. 52.

21 Vuonna 1991 istutettiin 5 kpl kiiltoheisiä (Viburnum lentago) puiston keskiosan leikkikentän reunalle ja 15 kpl nietospensasta (Deutzia 'Anna'), istutuspaikka tuntematon. Vuonna 1992 puistoon istutettiin jasmikkeita, 8 kpl tähtijasmiketta (Philadelphus lewisii 'Waterton') päiväkodin pihan aidan vierelle ja 13 kpl pikkujasmiketta (Philadelphus x lemoinei) ja, istutuspaikka tuntematon.

22 Mannerheimintien ja Tilkanvierron välissä ollut koirapuiston paikalle valmistui 2018 Folkhälsanin uusi senioritalo.

Kuvailulehti

Tekijät:	Niina Alapeteri, Sofia Tigerstedt, Matti Liski ja Ronja Rajamäki.
Julkaisun yhteyshlö:	Aino Leskinen
Julkaisun nimi:	Ratsaspuisto ja Tilkanmäki - ympäristöhistoriallinen selvitys
Sarja:	Helsingin kaupungin kaupunkiympäristön julkaisuja
Sarjanumero:	2021:26
Julkaisuaika:	2021
ISBN:	ISBN 978-952-386-013-1 (verkkojulkaisu)
ISSN:	ISSN 2489-4230 (verkkojulkaisu)
Kieli, koko teos:	suomi
Kieli, tiivistelmä:	suomi, ruotsi

Tiivistelmä:

Ratsaspuisto ja Tilkanmäki ovat merkittävä osa Vanhan Ruskeasuon asuinaluekokonaisuutta, joka suunniteltiin ja rakennettiin 1940- ja 1950-luvulla. Puistot ja niihin rajautuvat asuinrakennukset pihapiireineen ovat rakentuneet samanaikaisesti ja siten muodostavat eheän kaupunkikuvallisen kokonaisuuden. Useassa vaiheessa syntyneestä Ratsaspuistosta on muodostunut vihreä ja toiminnallinen kaupunginosapuisto. Ratsaspuiston vanhimmassa osassa on säilynyt alkuperäinen 1950-luvun lopulta peräisin oleva puistosommitelma, joka perustuu kaupunginpuutarhuri Bengt Schalinin laatimaan puistosuunnitelmaan. Puisto saavutti nykyisen laajuutensa vasta 2000-luvulla, jolloin puiston länsi- ja eteläosat rakennettiin. Vuonna 1962 valmistunut Tilkanmäki sijaitsee kallioisella mäellä ja sen korkeimmalla kohdalla on näköalapaikka, josta aukeaa kaupunkinäkyvät Pikku-Huopalahden suuntaan. Tilkanmäen alkuperäinen eleetön puistosommitelma on hyvin säilynyt ja se on säästynyt merkittävältä myöhemmiltä muutoksilta. Molemmat puistot ovat kaupunkikuvallisesti merkittäviä ja niiden eleettömät sommitelmat ilmentävät ajan hengen mukaisia suunnitteluperiaatteita. Puistojen kulttuurihistoriallisten ja maisemallisten arvojen säilyminen tulee olla jatkosuunnittelun lähtökohtana.

Selvityksen tavoitteena on ollut kartoittaa puistojen suunnittelun ja rakentamisen vaiheet, myöhemmät muutokset sekä arvioida kohteen nykytilaa, säilyneisyyttä ja merkittävyyttä. Lopuksi on tarkasteltu alueiden muutoksensietokykyä kulttuurihistoriallisten ja maisemallisten arvojen perusteella.

Sammanfattning:

Ridparken och Tilkabacken har en betydande roll i Gamla Brunakärrs bostadsområdeshelhet, som planerades och byggdes på 1940- och 1950-talen. Parkerna och de bostadshus med gårdar som gränsar till parkerna har byggts samtidigt och formar därför en enhetlig helhet i stadsbilden. Ridparken, som uppkommit i faser, har bildat en lummig och funktionell stadsdelspark. Dispositionen i Ridparkens äldsta del har bevarats från 1950-talet. Den grundar sig på parkplaner som upprättats av dåvarande stadsträdgårdsmästaren Bengt Schalin. Parkens nuvarande omfång uppnåddes i början av 2000-talet, då parkens västra och södra delar byggdes. Tilkabacken från år 1962 befinner sig på en bergig backe och på dess högsta ställe finns en utsiktspunkt med vy mot Lillhoplax. Tilkabackens ursprungliga, enkla disposition har bevarats väl och besparats från betydande senare förändringar. Båda parkerna är betydande för stadsbilden och deras enkla dispositioner realiserar de planeringsprinciper som var aktuella då parkerna uppkom. Bevarandet av parkernas kulturhistoriska och landskapsmässiga värden bör utgöra grunden för framtida planering.

Utredningens syfte har varit att kartlägga skedena för parkernas planering och byggande, deras senare förändringar samt värdera deras nuläge, hur väl områdena bevarats samt deras signifikans. I rapportens slutdel har områdenas tolerans för förändringar utretts utgående från områdenas kulturhistoriska och landskapsmässiga värden.

Avainsanat:

Vanha Ruskeasuo, Tilkanmäki, Ratsaspuisto, ympäristöhistoriallinen selvitys, muutoksensietokyky

Liitteet

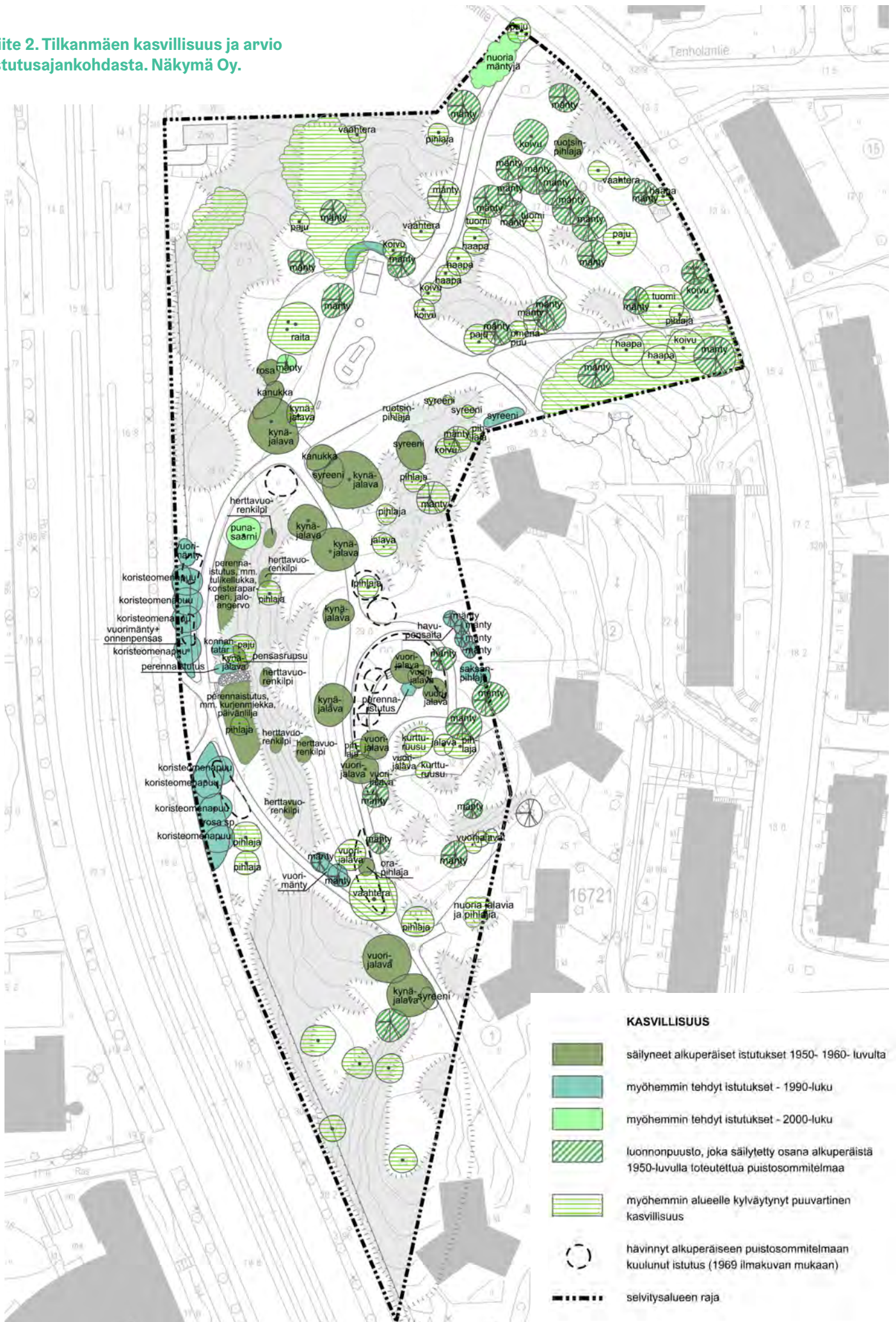
Liite 1. Ratsaspuiston kasvillisuus ja arvio istutusajankohdasta. Näkymä Oy.

KASVILLISUUS

- 1950-luvulta säilyneet istutussaiheet (1958 päivätyn suunnitelman mukaiset)
- 1950-luvulta säilyneet istutussaiheet (poikkeavat alkuperäisestä suunnitelmasta)
- istutussaiheet 1960-1970-luku
- istutussaiheet 1980-luku
- istutussaiheet 1990-luku
- istutussaiheet 2000-luku
- luonnonpuusto, joka säilytetty puistossa 1950-luku
- luonnonpuusto, joka tullut puistoon myöhemmin
- suunnittelualueen raja

Liite 2. Tilkanmäen kasvillisuus ja arvio istutusajankohdasta. Näkymä Oy.

Helsinki

